Seminarul Teologic Greco-Catolic

«SFINȚII VASILE, GRIGORE ŞI IOAN»
O r a d e a

ITINERAR DE FORMARE PENTRU ANUL IV

-antologie de texte-

ANUL UNIVERSITAR
2016-2017

Pe copertă: Vittore Carpaccio, *Hirotonirea primilor şapte diaconi*, 1511, Berlin.

Textele biblice au fost preluate din:
Biblia, Ed Sapientia, Iaşi 2013

Seminarul Teologic Greco-Catolic
«Sfinții Vasile, Grigore şi Ioan»
Oradea, 2016.

Broşură îngrijită de
pr. Cristian Sabău.

Cuvânt înainte

Parcursul pe care îl veți face în acest al patrulea an de Seminar, dragi seminarişti, vă va duce mai adânc în descoperirea slujirii lui Dumnezeu şi a Bisericii. Prin primirea ipodiaconatului, voi veți fi abilitați oficial să slujiți alături de preoți şi de diaconi, să vă îngrijiți de buna rânduială a celor necesare pentru cultul divin în casa Domnului şi să fiți aproape de săraci, pe care papa Francisc îi denumeşte „marea comoară a Bisericii".

Faptul că parcursul către preoție prevede anumite trepte, dă mărturie că acest sacrament - preoția - este măreț şi angajant, având nevoie de pregătire temeinică şi de interiorizare. Cu fiecare pas care vă este propus, pătrundeți ceva mai mult în diferitele tipuri de slujire pe care preoția le comportă. Desigur, pentru a ajunge nişte slujitori perfecți, nu este vorba doar despre o pregătire teoretică ori despre nişte lucruri care să trebuiască învățate pe de rost. Este nevoie ca sufletul să urmeze trupul, ca întreaga ființă a voastră să se alinieze valorilor pe care le propovăduiți, pentru a deveni oameni care îi aparțin lui Dumnezeu pe deplin, şi sunt gata să-I fie apostoli în mijlocul lumii.

Itinerarul care sunteți chemați să-l parcurgeți intenționează să clarifice şi să cizeleze toate aceste aspecte. Veți fi conduşi să luați la cunoştință istoria şi evoluția ipodiaconatului în Biserică, modul în care Magisteriul înțelege această treaptă, precum şi teologia şi implicațiile ecleziale, existențiale şi practice pe care le comportă. Enciclica papei Benedict al XVI-lea „Deus caritas est" vă va ajuta să aprofundați faptul că, slujirea carității pe care v-o asumați, porneşte din atributele lui Dumnezeu însuşi şi este definitorie pentru esența şi viața Bisericii. Nu în ultimul rând, cele câteva tematici prevăzute după primirea ipodiaconatului (despre relația preotului cu gestiunea bunurilor, cu penitenții în sacramentul spovezii, cu logodnicii, cu crizele matrimoniale, cu bolnavii şi cu persoanele în vârstă) vor să vă pregătească din punct de vedere practic pentru slujiri pe care le îndepliniți deja ori le veți avea de îndeplinit în viitorul apropiat.

Vă însoțesc cu rugăciunea, cu slujirea, cu apropierea spirituală şi umană. Vă doresc să fiți inspirați, să aveți mult har şi să păşiți bine, pentru a fi aşa cum Domnul vă doreşte, aşa cum Biserica are nevoie!

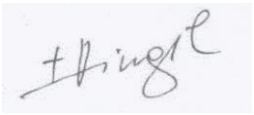

PS Virgil Bercea,
Episcop de Oradea

CALENDARUL ITINERARULUI DE FORMARE AL ANULUI IV

- **Întâlnirea 1 -** *11 oct* Întâlnire de prezentare a itinerarului către ipodiaconat. Reamintirea treptelor primite până acum, şi a obligaţiilor care derivă din ele.
- **Întâlnirea 2 -** *18 oct* **Lectoratul şi ipodiaconatul în istoria Bisericii**
- **Întâlnirea 3 -** *25 oct* **Ipodiaconatul în documentele magisteriale:** Papa Paul al VI-lea - *Ministeria Quaedam*
- **Întâlnirea 4 -** *1 nov* Unitatea iubirii în creaţie şi în istoria mântuirii (*Deus caritas est*, nr. 1-11)
- **Întâlnirea 5 -** *8 nov* Isus Cristos - iubirea întrupată a lui Dumnezeu şi iubirea aproapelui (*Deus caritas est*, nr. 12-18)
- **Întâlnirea 6 -** *15 nov* Caritatea Bisericii ca manifestare a iubirii trinitare (*Deus caritas est*, nr. 19-29)
- **Întâlnirea 7 –** *22 nov* Profilul specific al activităţii caritative a Bisericii (*Deus caritas est*, nr. 30-42)
- **Întâlnirea 8 –** *29 nov* **Despre hirotesirea întru ipodiaconi**. Sensul existenţial al momentului, semnificaţia teologică a rugăciunii ce va fi rostită de către Episcop. Despre scrierea cererilor, etc.

6 dec: Liturghia de Sf. Nicolae cu hirotesirea ipodiaconilor

17 dec-8 ian vacanța de Crăciun
9-22 ian cursuri

- **Întâlnirea 9 -** *10 ian* Preotul şi latura administrativă a slujirii preoţeşti (Întâlnire cu pr. Eduard Roman, administratorul Seminarului)

23 ian-12 febr sesiune
30 ian: Liturghia de hram a Seminarului,
cu îmbrăcarea reverendelor pentru seminariştii din anul I.
13-19 febr vacanță
20-26 febr restanțe

- **Întâlnirea 10 –** *28 febr* Preotul în scaunul de spovadă
- **Întâlnirea 11 -** *7 mar* Preotul şi direcțiunea spirituală I
- **Întâlnirea 12 –** *14 mar* Preotul şi direcțiunea spirituală II
- **Întâlnirea 13 –** *21 mar* O îndatorire pastorală: pregătirea tinerilor pentru căsătorie
- **Întâlnirea 14 –** *28 mar* O îndatorire pastorală: gestionarea conflictelor matrimoniale
- **Întâlnirea 15 –** *4 apr* O îndatorire pastorală: grija față de cei bătrâni şi bolnavi

9-15 apr Săptămâna Mare
16 apr –Sf.Paşti
17-23 apr vacanța de Paşti

Sărbătoarea Înălțării Domnului la cer, joi 25 mai 2017
Depunerea „Cererii de admitere între candidații
la diaconat şi preoție"
a seminarişilor din anul II.

29 mai- 11 iun -sesiune
12-18 iun -restanțe
3-9 iul – examene de licență/disertație

Întâlnirea 1 - *11 oct*

Întâlnire de prezentare a itinerarului către ipodiaconat. Reamintirea treptelor primite până acum, şi a obligațiilor care derivă din ele.

Cuvânt cheie: stil euharistic - **"… a luat pâinea, a binecuvântat-o, a frânt-o, a dat-o discipolilor zicând…**" (Mt 26,26)
Ținta: pregătirea îndepărtată pentru (căsătorie), diaconat şi preoție
Moment culminant: **ipodiaconatul** *sărbătoarea sf. Nicolae*, marți 6 decembrie 2016
Materiale, bibliografie:

- Broşura de față
- Benedict al XVI-lea *Deus caritas est*
- M. Brunetti, G. Carmia, G.Cionchi, *Un bărbat, o femeie şi dragostea. Curs complet pentru logodnici*, Sapientia, Iaşi 2005

• Cartea „Faptele Apostolilor", care urmează în Noul Testament imediat după Evanghelii, ne vorbeşte despre nevoia pe care o resimt la un moment dat apostolii de a-şi numi ajutoare în munca de caritate, ce risca să le sustragă din timpul alocat propovăduirii. Cei şapte bărbați care au fost aleşi au fost primii diaconi ai Bisericii. (Fap 6,1-7)

> *1 În zilele acelea, crescând numărul discipolilor, eleniștii murmurau împotriva evreilor pentru că văduvele lor erau trecute cu vederea în slujirea de fiecare zi. 2 Atunci, cei doisprezece, convocând adunarea discipolilor, au spus: „Nu este bine ca noi să lăsăm la o parte cuvântul lui Dumnezeu pentru a sluji la mese. 3 De aceea, fraților, căutați dintre voi șapte bărbați cu nume bun,*

plini de Spirit și înțelepciune, pe care să-i stabilim pentru această necesitate. 4 Iar noi vom stărui în rugăciune și în slujirea cuvântului".

5 Și a plăcut cuvântul [acesta] înaintea întregii adunări și i-au ales pe Ștefan, bărbat plin de credință și de Spiritul Sfânt, pe Filip, pe Prohor, pe Nicanor, pe Timon, pe Parmenas și pe Nicolae, prozelit din Antiohia. 6 Pe aceștia i-au pus înaintea apostolilor care, după ce s-au rugat, și-au pus mâinile asupra lor.

7 Și cuvântul lui Dumnezeu se răspândea, iar numărul discipolilor în Ierusalim se înmulțea foarte mult și o mare mulțime de preoți se supuneau credinței.

- Cu privire la aceşti dintâi diaconi, textul ne dă câteva amănunte importante: că au fost aleşi pentru exercitarea **serviciului carității**; că au fost orânduiți prin **punerea mâinilor**.
- Desigur că servirea la mese şi grija față de săraci nu excludea **pregătirea interioară, spirituală şi teologică**. Despre primii diaconi ni se spune că au fost aleşi din grupul mai larg al ucenicilor, ceea ce înseamnă că s-a practicat un **discernământ**. Toți erau ucenici, toți îl urmau pe Domnul Isus (fireşte, textul vorbeşte despre perioada de după Înălțarea la cer a Domnului, când Biserica făcea primii paşi ca să se organizeze şi să iasă în lume), dar numai asupra a şapte dintre ei s-au pus mâinile pentru hirotonire.
- Ce anume afirmă textul sfânt, care au fost **motivațiile** pe baza cărora s-a făcut discernământul la alegerea primilor diaconi? În Fap 6,3 citim că cei şapte trebuiau să fie:

- Oameni cu o nume bun (faimă bună): acest lucru nu înseamnă adoptarea *gurii lumii* ca şi criteriu pentru alegere, ci părerea pozitivă care exista în grupul larg al ucenicilor care îl urmau pe Isus. Această reputaţie pozitivă înseamnă că cei aleşi trebuiau să fie bărbaţi care *inspirau încredere*;

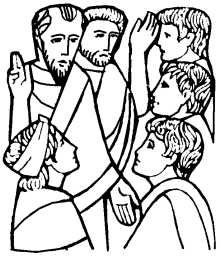

- Oameni plini de Spirit: adică persoane care aveau o neîndoielnică *viaţă spirituală*, care erau iniţiaţi întru cele ale Spiritului; bărbaţi cu spiritul Domnului, cu putere de discernământ spiritual;
- Oameni plini de înţelepciune. Înţelepciunea nu coincide neaparat cu inteligenţa, chiar dacă o presupune; este *capacitatea de a întrezări departe*, cu bătaie lungă, capacitatea de *a discerne* binele de rău şi de a acţiona în consecinţă.

• Oare era nevoie de **calităţi atât de esenţiale** pentru servirea săracilor la mese? Vom spune că da, pentru că orice lucrare a Bisericii necesită trăinicie pentru a avea continuitate în timp, precum orice construcţie are nevoie de o fundaţie solidă (vezi cuvintele lui Isus despre casa cu fundaţie şi –respectiv- cea construită pe nisip –Lc 6,47-49). Bună parte a intemperiilor se nasc în interior (plictis, moleşeală, lipsă de motivaţie); de unde este nevoie de alegeri făcute cu discernământ şi înţelepciune.

• Vorbind despre calităţile necesare pentru alegerea primilor diaconi (şi, în fond, a tuturor diaconilor), versetele următoare, precum şi capitolul succesiv (Fap 6,8 – şi tot cap. 7), ne vorbesc despre figura spendidă a **diaconunui Ştefan martirul**. În el,

calitățile erau neîndoielnice: credință puternică, idei clare, disponibilitate, promptitudine în a-şi mărturisi credința chiar şi cu prețul vieții, spirit oratoricesc... etc.

- Treapta principală în jurul căreia se structurează formarea anului IV este cea a **ipodiaconatului** (sub-diaconatului). Vom vedea în cadrul întâlnirii viitoare câteva informații istorice despre apariția ipodiaconatului ca treaptă premergătoare diaconatului. Însă aşa cum afirmă şi numele „subdiaconat", treapta are o legătură strânsă cu diaconatul: se inspiră din acesta şi deschide către el.
- În concepția Bisericii asupra gradelor minore ale lectoratului şi ipodiaconatului (ne referim la situațiile în care acestea sunt acordate unor aspiranți la preoție) există clar conturată ideea că ambele dezvoltă şi propun **un sector anume din munca pastorală a viitorului preot**. Dacă în cazul lectoratului (treaptă care s-a primit anul trecut), accentul cade pe proclamarea Cuvântului lui Dzeu, pe aprofundarea şi transformarea acestuia în viață, vom vedea care sunt prioritățile ipodiaconatului:
    - *Servirea la mese*: Prima „Masă" a fiecărui creştin este masa euharistică, adică Sfânta şi **Dumnezeiasca Liturghie**. Sunt în legătură cu aceasta toate celelalte momente în care Biserica celebrează.
    - *Servirea săracilor la mese:* Diaconatul a apărut de la început ca un semn de **atenție față de cei din urmă**, de cei mai săraci. Pregătirea pentru ipodiaconat înseamnă, prin urmare, o pregătire a sufletului, a inimii, a ochilor pentru a-i sluji pe cei mai săraci.

Să le aprofundăm pe îndelete:

SERVIREA „MESEI" LITURGICE

- Dacă serviciul la altar este primordial şi bazilar în viaţa oricărui preot, anul şi treapta ipodiaconatului îşi propune să apropie candidatul de acesta, să aducă servirea liturgică în atenţie pentru o pregătire intensă pe această latură. Prin urmare orice ipodiacon (hirotesit deja sau în curs de hirotesire) trebuie să se instruiască asupra chestiunilor şi amănuntelor liturgice, pe care să le cunoască cu precizie şi competenţă.
- În serviciul său, Ipodiaconul va trebui să mânuiască (şi să ştie când şi cum să o facă) obiecte, culori şi informaţii tipiconale, în care trebuie să aibă dexteritate.
- Este probabil ca, în ritul bizantin, implicarea ipodiaconului la liturghie, dându-i-se o parte dintre atribuţiunile diaconului, să fie o practică relativ recentă. Asemenea cea a acolitului în ritul latin, mansiunea ipodiaconului prevedea cu siguranţă îngrijirea altarului, păstrarea în ordine a vaselor sfinte şi administrarea bunei rânduieli a sf. Lăcaş. Este binevenită însă implicarea ipodiaconilor în rostirea ecteniilor şi a unor părţi rezervate diaconilor (nu toate!): întâi pentru că nu este străină spiritului treptei ipodiaconatului. În al doilea rând, este o practică bună, cu scop pedagogic: studenţii ipodiaconi prestează deja la altar pentru buna deprindere a mişcărilor şi a tipicului. Desfăşurându-se în Seminar, sub supravegherea formatorilor, se pot cizela şi îndrepta anumite aspecte.

- În anumite Eparhii greco-catolice sunt puşi la rostirea ecteniilor chiar lectorii (de unde verbul „a lectora", care a devenit aproape sinonim cu „a diacona"). La Oradea s-a luat decizia **respectării specificului fiecărei trepte** pentru a-i da importanța cuvenită şi pentru a etapiza mai clar formarea la preoție. Fiecare treaptă îşi are rostul ei şi nevoia ei de timp pentru ca lucrurile să fie deprinse şi sedimentate.
- Nu putem să omitem faptul că este întâia oară în care respectivii viitori preoți **dirijează şi coordonează în mod direct rugăciunea comunității creştine**! S-a întâmplat deja în mod indirect prin lectorat (şi activarea la strană) că –proclamându-se tropare, stihuri, icoase sau irmoase- asupra respectivului cădea răspunderea animării rugăciunii. Acum însă –ca ipodiacon- aceasta va fi o responsabilitate primară! Fireşte, este importantă cizelarea vocii şi a dicției, dar nu trebuie redus totul doar la atât; să ne amintim că, pe lângă buna-faimă (pe care o poate da vocea şi prestația liturgică ireproşabilă), cartea *Faptele Apostolilor* vorbea despre a fi plini de Spirit şi de înțelepciune: pe lângă voce, un ipodiacon care conduce rugăciunea comunității creştine are nevoie de acestea din urmă!

- Intenția este aceea de a sublinia că, slujind împrejurul Tainei Euharistiei, accentul se pune pe ceva mai mult decât simpla perfecțiune mecanică a slujirii. Moto-ul acestui an este compus din cuvintele „**stil euharistic - … A luat pâinea, a binecuvântat-o, a frânt-o, a dat-o discipolilor zicând…** (Mt 26,26)".

Apropierea de prezența euharistică a Domnului înseamnă deprinderea stilului Lui, adică *euharistic*, prin care Isus devine trup frânt şi sânge vărsat pentru ceilalți. Aceasta este marea înțelepciune pe care anul de Ipodiaconat ne cheamă să o învățăm: cum pot să îmi dedic viața în mod concret, real, substanțial, frângându-mă şi vărsându-mă (ca persoană, ca energii, ca şi competențe, ca abilități)?

SERVIREA MESEI SĂRACILOR

- Orice discurs despre iubire, caritate creştină, dăruire inspirată de credință rămâne teorie pură dacă nu este întărit de fapte, dacă nu îşi găseşte aplicabilitate practică. De aceasta, **slujirea săracilor** este un barometru esențial al vieții de credință.
- Cine sunt **săracii** pe care suntem chemați să îi slujim? Papa Francisc vorbeşte adeseori despre săraci, însă termenul poate fi interpretat într-un mod foarte amplu: sărăcia trebuie referită nu doar la lipsa financiară, ci la toate aspectele în care persoana umană se găseşte în lipsă şi nevoie. Este sărac cel care trăieşte drama lipsei unui loc de muncă, cel care aşteaptă cu groază sfârşitul de lună pentru că nu are cum să îşi întrețină familia, cel care a eşuat moral şi vocațional, cel care este lipsit de resurse interioare pentru a merge înainte, cel care –nemaiavând perspective decente- se refugiază în băutură, în droguri, în promiscuitate. Există foarte multe tipuri de sărăcii. Ipodiaconul nu este chemat să le rezolve neaparat aceste probleme, ci măcar să nu

le ignore şi să fie empatic...

- Maica Tereza de Calcutta, recent proclamată sfântă (4.09.2016) spunea apropo de servirea celor săraci: „*Dacă nu pot să îi ajut, pot măcar să le dăruiesc un surâs*"
- Adesea, nu trebuie să ieşim prea departe pentru a-i întâlni pe săraci, căci aceştia e posibil să se găsească **foarte aproape**. Sărac poate să fie colegul de cameră, de clasă, de Seminar, care trece printr-un moment critic şi căruia i-ar prinde bine delicateţea şi respectul din partea noastră...
- Documentele Bisericii afirmă că specificul (/carisma) preotului eparhial este ***dragostea pastorală***. Ipodiaconatul este un moment propice în care candidatul începe să exercite şi să dezvolte acest tip de caritate.

Aşadar în anul IV suntem chemaţi să asumăm aceste dinamici. Parcursul formativ va trece prin:

-aprofundarea unor informaţii istorice despre treptele minore în Biserica Răsăriteană;

-înţelegerea a ceea ce Magisteriul Bisericii afirmă despre ipodiaconat;

-parcursul va continua cu lectura enciclicii papei Benedict al XVI-lea *Deus caritas est*: Sf. Părinte descrie aici centralitatea dragostei în interiorul Sf. Treimi, în Biserică, precum şi modalităţi concrete de trăire a caritătii

-ultima întâlnire dinaintea acordării ipodiaconatului va fi dedicată pregătirii proxime. Vom aprofunda semnificaţia şi teologia ritului hirotesirii şi vom preciza câteva chestiuni de ordin practic;

-în cele câteva întâlniri programate care rămân, vom încerca să schițăm câteva chestiuni concrete pentru viitoarea slujire ca preoți: latura administrativă a preoției, scaunul de spovadă, direcția spirituală, relația cu logodnicii, cu familiile în criză, cu bolnavii şi cu bătrânii.

În această broşură, la sfârşitul spațiului alocat pentru fiecare întâlnire, veți găsi o pagină albă pentru **notițe personale**. La întâlnirile de formare, este recomandabil ca fiecare să îşi aducă ceva de scris, pentru ca să poată sublinia şi nota lucruri care i se par relevante.

Întâlnirile vor fi moderate de către un formator. Se vor desfăşura alternând lectură din texte şi explicații asupra temelor atinse în acestea. La începerea fiecărei întâlniri va fi desemnat un seminarist care, la încheiere, va face o **sinteză** a celor discutate. Acelaşi seminarist, la începutul întâlnirii din săptămâna ce urmează, va prezenta din nou sinteza, pentru reîmprospătarea tematicilor deja discutate.

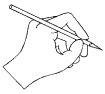

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 2 - *18 oct*

Lectoratul şi ipodiaconatul în istoria Bisericii

În cadrul itinerarului de pregătire pentru hirotesirea ca ipodiaconi este important să înțelegem care este originea acestei trepte de slujire în Biserică, cum s-a format şi cum s-a schimbat de-a lungul secolelor. Ne vom folosi de un text din volumul: Ene Branişte, *Liturgica generală*, Ed. IBMBOR, Bucureşti 1993, pp. 102-109.

Persoanele ajutătoare ale clerului slujitor (membrii clerului inferior) şi funcțiile lor liturgice în trecut şi astăzi

1. Originea şi vechimea clerului inferior

Biserica creştină primară n-a cunoscut decât (...) trei trepte (grade) ale ierarhiei clericale (...): episcopatul, presbiteratul (preoția) şi diaconatul. Cu excepția *diaconițelor* şi a *presbiterelor* (bătrânele), despre care vom vorbi îndată, nici Sfânta Scriptură şi nici scrierile bărbaților apostolici nu pomenesc despre alți clerici sau slujitori bisericeşti în serviciul altarului. Dar numărul credincioşilor a crescut şi, când formele cultului au început să ia o dezvoltare din ce în ce mai mare, treapta diaconatului n-a mai putut satisface toate trebuințele şi funcțiile noi ale cultului.

De aceea, a trebuit ca unele dintre sarcinile inițiale de mai mică importanță, ale diaconilor, să fie preluate de alți slujitori

bisericeşti, imediat subordonaţi acestora. Pe lângă ierarhia celor trei trepte, sau a clerului propriu-zis, a luat deci naştere cu timpul o serie întreagă de noi slujitori ai cultului sau persoane ajutătoare ale clerului, menite să îndeplinească noile funcţii create, adică serviciile mai mărunte şi mai modeste ale cultului. Toţi aceştia erau instituiţi prin hirotesie (punerea mâinilor) şi socotiţi ca făcând parte din cler, fiind înscrişi în *canon,* adică în listele personalului bisericesc (catalogul ieraticesc); ei alcătuiau ceea ce în Dreptul bisericesc se numeşte *clerul inferior.* Cu un termen general, toţi slujitorii din această categorie erau numiţi *clerici* (κληρικοί)[1] sau *slujitori* (υπηρέται)[2].

Unele din treptele clerului inferior s-au născut chiar în timpurile de prigonire a Bisericii, altele — cele mai multe — după pacea Bisericii, în secolele IV—VI, când dezvoltarea treptată a cultului şi solemnitatea serviciilor divine făceau necesară sporirea numărului slujitorilor bisericeşti. Cei mai importanţi dintre clericii inferiori erau socotiţi trei (ca şi la clerul propriu-zis) : *ipodiaconul, psaltul* (cântăreţul) şi *anagnostul* sau *citeţul*[3].

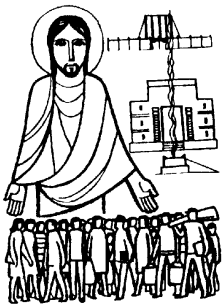

În afară de acestea, au existat însă în Biserica veche şi alte trepte ale clerului inferior, pe care le vom enumera, mai departe, cu funcţiile liturgice specifice fiecăreia dintre ele.

[1] Can. 77 trulan.
[2] Can. 20, 27, 30, 36, 41 şi 42 Laodiceea.
[3] Vezi, de ex., can. 69 apostolic.

2. **Treptele clerului inferior în Biserica veche şi funcţiile lor în cult**

a) Astfel, în ordinea cronologică, cel dinitâi serviciu inferior, -care apare menţionat chiar în cărţile Noului Testament (Rom. XVI, 1) este acela al ***diaconiţelor*** (αἱ διάκονοι**,** *virgines canonicae).* Ele nu se pot confunda cu *văduvele* şi *presbiterele* sau *bătrânele* (χήραι**,** *viduae,* πρεσβύτεραι**),** amintite şi ele în Sfânta Scriptură (1 Tim. V, 9 ş.u. ; Tit II, 3) ca şi în alte documente posterioare, din grupa «Rânduielilor bisericeşti», pseudo-epigrafice[4]. De asemenea, diaconiţele nu pot fi identificate nici cu *fecioarele (ai* παρθένοι**,** *virgines canonicae),* menţionate, împreună cu văduvele şi bătrânele, în aceleaşi documente vechi[5], care descriu şi atribuţiile lor. Ele reprezentau categorii distincte şi privilegiate în cadrul comunităţilor creştine din Biserica veche; primeau şi un fel de consacrare prin hirotesie (punerea mâinilor), dar în cadrul adunărilor liturgice nu aveau decât prerogativa şederii lângă clerici şi sarcina de a supraveghea liniştea şi ordinea în rândurile femeilor, numărându-se printre «slujitorii» Bisericii în sens larg, adică cei ce făceau servicii Bisericii, prin poziţia sau situaţia lor privilegiată faţă de restul credincioşilor.

[4] Ca de ex., *Const. Apost.,* III, 1—14 şi VIII, 25; *Testamentum Domini,* I, 40—43.
[5] Ca de ex. *Const. Apost.,* VIII, 24 ; *Test. Domini,* I(. 46.

În ceea ce priveşte diaconițele -căci numai despre ele vom vorbi aici- e sigur că ele primeau consacrare (prin hirotesie), despre care vorbesc categoric unele izvoare[6].

În afară de îndatoririle în legătură cu asistența şi caritatea socială (vizitarea şi îngrijirea femeilor bolnave şi sărace, etc), diaconițele aveau următoarele funcții liturgice: serveau la agape, păzeau uşile bisericii prin care intrau şi ieşeau femeile, supravegheau ordinea şi liniştea în sfântul locaş în partea rezervată femeilor şi ajutau la botezul femeilor, mai întâi catehizându-le şi apoi îndeplinind, la botez, actele rituale pe care clerul oficiant nu le putea face, din motive de decență; de ex., ajutau pe candidatele la botez să intre în apa baptisteriului, iar după cufundare le prezentau episcopului spre a fi unse cu Sfântul Mir şi îmbrăcate în haina albă a neofiților; numai prima ungere (pe frunte) era făcută de clerici, restul trupului fiind uns de diaconițe *(Const. Apost.* III, 16 şi VIII, 28). Pentru aceasta, în timpul serviciului divin ele purtau, ca şi diaconii, orarul şi aveau dreptul să se împărtăşească în rândul clericilor inferiori. Tot ele, după unele documente, duceau Sfânta Împărtăşanie femeilor care nu puteau lua parte la

[6] Vezi, de ex., Tertulian, *Ad uxorem,* I, 7 şi *Exort. ad castitatem,* 13 ; Can. 19 sin. I ec.; Can. 44 al Sfântului Vasile cel Mare şi *Const. Apost.,* III, 11, 16; VIII, 19—20.

Liturghie[7], făceau toaleta funebră a femeilor după moarte şi ajutau la înmormântarea lor.

Documentele literare ne-au păstrat amintirea câtorva diaconiţe ilustre prin pietatea şi erudiţia lor, ca de ex. Olimpia (Olimpiada), Procula şi Pentada, colaboratoare şi corespondente ale Sfântului Ioan Gură de Aur[8], Martana din Seleucia, prietena pelerinei apusene Egeria[9], pioasa Macrina, sora Sfântului Vasile cel Mare şi a Sfântului Grigore de Nyssa ş.a. În Biserica de Apus, diaconiţele încep să dispară încă din secolele V—VI, când botezul femeilor adulte devenise destul de rar; în Bisericile răsăritene, şi mai ales în cele necalcedoniene, ele se menţin până prin secolele XII—XIII. Vechile manuscrise ale evhologhiilor bizantine încă transmit, până la această dată, rânduiala (rugăciunile) hirotesiei diaconiţelor, paralel cu hirotonia diaconilor[10]; după aceea ele dispar definitiv. De altfel, hirotesia femeilor aflate în slujba Bisericii începuse şi în Răsărit să fie interzisă, pe alocurea; încă din secolul IV.

[7] Vezi de ex., *Test. Domini,* I, 20 (la Jgnace Ephrem Rahmani, *Testamentum Domini noştri Jesu Christi,* Moguntiae, 1899, p. 143).

[8] Despre Olimpia vezi Sozomen, *Ist. bis.,* VIII, 9 şi Sf. Ioan Gură de Aur, *Scrisori, către Olimpia* (ed. şi trad. fr. par A. M. Malingrey, *Lettres ă Olympias,* Paris, 1967 (SC, 13 bis).

[9] Vezi Egeria (Etheria), *Peregrinatio ad loca sanda,* cap. XXIII, 3 (Ed. Helene Petre, *Etherie, Journal de voyage,* Paris, 1971 (SC, 21), p. 184).

[10] Vezi, de ex., Codicii Barberinus, gr. 336, Leningrad gr. 226, Coislin gr. 213 (la A. Dmitrievsky, *Descrierea manuscriselor liturgice...,* t. II, Ευχολόγια, Kiev, 1901, *p.* 996) şi Cod. Grottaferrata B. b. I.

b) ***Ipodiaconul*** sau ***subdiaconul*** (ὁ ὑποδιάκονος, ὁ ὑπηρέτης, *subdiaconus, subminister)* este cel mai important dintre clericii inferiori de odinioară.

Ipodiaconii sunt amintiți pentru prima dată în unele scrieri creştine din sec. III[11], iar documentele ulterioare din grupa «Rânduielilor bisericeşti» ne transmit chiar rânduiala (rugăciunile) hirotesiei lor, precum şi atribuțiile în cadrul adunărilor de cult[12]. Ei păzeau uşile bisericii în timpul sfintelor slujbe, ca să nu intre vreun necredincios sau vreun nevrednic, supravegheau ordinea şi liniştea în biserici la serviciul divin, pregăteau şi țineau în bună rânduială sfintele vase, ajutau arhiereului să îmbrace sfintele veşminte şi să se spele pe mâini şi, în general, ajutau pe diaconi la slujba altarului. Uneori primeau, împreună cu diaconii, darurile aduse de credincioşi la altar, aveau grijă de mormintele martirilor, de iluminația bisericilor şi de toate cele necesare pentru serviciul divin.

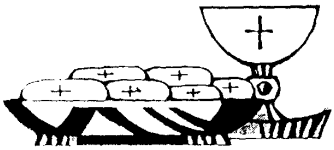

Din pricina importanței care li se dădea, ipodiaconii îşi permiteau adesea abuzuri, considerându-se egali cu diaconii şi uzurpând din drepturile acestora. De aceea, unele sinoade au fost nevoite să-i cheme la ordine, impunându-le anumite obligații şi restricții în exercitarea funcțiilor lor liturgice[13].

[11] Ca de ex. epistolele Sfîntului Ciprian şi *Tradiția Apostolică* a lui Ipolit.
[12] Vezi, de ex. *Const. Apost.,* VIII, 21 şi *Tes. Domini,* I, 44.
[13] Vezi, de ex. Can. 21, 22, 25 şi 43 Laodiceea ; Consi. *Apost.* III, 11.

c) ***Anagnostul, lectorul*** sau ***citeţul*** (ὁ αναγνώστες, *lector, lectionarius)* vine, ca importanţă, îndată după ipodiaconi, deşi ca vechime e anterior acestora.

Anagnoştii sunt pomeniţi, ca membri ai clerului inferior, în multe documente, începând cu cele de la sfârşitul secolului II şi continuând cu cele din secolele III, IV şi V[14].

Sarcina lor principală —după cum o arată şi denumirea lor— era să citească (şi uneori să cânte) părţile din Sfânta Scriptură rânduite să se citească la serviciul divin (lecturile biblice), cu excepţia pericopelor evanghelice, a căror citire era rezervată diaconilor. Tot ei făceau şi alte lecturi, întâmplătoare, din cadrul adunărilor de cult: acte martirice sau vieţi de sfinţi, epistole pastorale ete. Ei citeau de pe *amvon,* care era un fel de estradă ridicată în mijlocul bisericii (naosului), pe care era aşezat un pupitru sau analog. În timpul persecuţiilor, li s-a încredinţat şi păstrarea cărţilor sfinte folosite la cult, o funcţie destul de periculoasă şi plină de riscuri. Mai târziu, făceau şi alte servicii, ca: aprinderea lumânărilor, purtarea sfeşnicelor la procesiunile solemne, însoţirea episcopilor şi purtarea cărţilor de cult necesare ş.a.m.d. În unele biserici ajutau şi la învăţământul catehetic.

[14] Vezi, de ex., Tertulian, De *praescriptione hadreticorum,* 41 (P.L., II, 69) j *Tradiţia Apostolică,* cap. 11 (la B. Botte, *La Tradition Apostolique,* p. 66, 67); Ciprian, *Epist. 24, 29, 33, 34* şi altele (P.L., IV, 294, 310, 328, 329); Can. 28 apost.; Can. 10 Sardica; Can. 23 şi 24 Laodiceea ş.a.; *Const. Apost.,* VIII, 22 (SPA 1, II, 251); *Test. Domini,* I, 45 (Rahmani, *Testamentum Domini,* p. 105) ş.a.

Numărul lectorilor era foarte mare, mai ales în secolele IV—V, când mai toate figurile clericale de prestigiu şi-au început cariera bisericească în calitate de anagnoşti, ca de ex. Sf. Ioan Gură de Aur la Antiohia. Unii dintre cei rămaşi mai multă vreme în această treaptă s-au ilustrat prin opere scrise, de valoare, ca de ex- *Teodor Lectorul (Citeţul)* de la biserica Sf. Sofia din Constantinopol (secolele V—VI), care a făcut un rezumat al Istoriei Bisericii de Eusebiu, Sozomen şi Teodoret, cowtinuând-o până la 518[15].

d) ***Psaltul, cantorul*** sau ***cântăreţul*** (ὁ ψάλτης, ὁ ψαλτῳδός, *psalmista, cantor)* este posterior lectorului şi un fel de dedublare a lui. La început, adică, funcţia psalmistului sau a cântăreţului era îndeplinită tot de lector (citeţ); abia mai târziu apare distincţia între *lector* de o parte şi *psalt* de alta, ca două trepte şi funcţii deosebite, în cadrul clerului inferior. Psalţii sunt pomeniţi în canoanele 15, 23, 24 Laodiceea (c. 362), în *Const. Apost.* (II, 26, 28 ; III, 11 ; VI, 17 ; VIII, 13, 28, 31) ş.a.

Se pare că, în Orient, prin secolele IV—V, au fost folosite pe alocuri şi femeile pentru slujba de citeţ şi cea de cântăreţ.

În Biserica veche, până prin secolele VII—VIII, toţi credincioşii participanţi la sfintele slujbe (şi mai ales la Sf. Liturghie), cântau în biserică, dând răspunsurile la ectenii şi cântând imnele liturgice, care, de altfel, erau mai puţine şi mai simple ca melodie decât cele de astăzi. Funcţia de cântăreţ

[15] P.G., t. LXXXVI, col. 165—228. Trad. rom. de Iosif Gheorghiaiv în *Istoria bis. de Evagrie,* Bucureşti, 1899, p. 278—300.

nu a fost creată pentru a înlocui pe credincioşi la cântarea liturgică, ci pentru a-i instrui şi a-i conduce la îndeplinirea acestei datorii creştine şi pentru a-i reprezenta, la nevoie, în cadrul cultului. În faza cântării *responsorice* sau *responsoriale* a psalmilor (până spre sfârşitul secolului IV), cântăreţul avea rolul principal de solist şi conducător al cântării; el dădea tonul, începea şi executa de fapt cântarea psalmilor, de pe amvon, iar credincioşii se uneau numai prin răspunsuri scurte (refrenuri sau acrostihuri). În faza cântării *antifonice* sau alternative (sec. IV ş.u.), psalţii conduceau cântarea, cântând laolaltă cu poporul sau corul credincioşilor, împărţiţi în două cete, grupe sau coruri, care executau alternativ versetele psalmilor. Ei instruiau şi pe credincioşi în cântarea bisericească (psalmodie). Rolul şi importanţa lor a sporit în faza psaltichiei bizantine (sec. VIII ş.u.), când cântarea bisericească — diversificată în cele 8 glasuri sau moduri de cântare, sistematizate de Sf. Ioan Damaschinul — a devenit mai complicată şi mai dificilă, făcând deci necesară prezenţa cântăreţilor de profesie, anume pregătiţi şi instruiţi, care s-o execute corect.

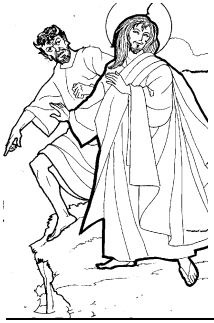

e) ***Exorciştii*** *(οι* ἐξορκίσται, ἐπορκίσται, *exorcistae),* amintiţi în documente încă din sec. III ş.u.[16], erau cei în grija cărora cădea îngrijirea energumenilor şi izgonirea duhurilor necurate. La început, exorcismul era o harismă, adică un dar extraordinar şi deci putea fi executat de

[16] Vezi, de ex., Scrisoarea papei Comeliu către episc. Fabian al Antiohiei (la Eusebiu al Cezareei, *Ist. bis.,* VI, 43), Can. 10 Antiohia, Can. 24 Laodiceea ; *Const. Apost.,* VIII, 26 ş.a.

oricine, fără o consacrare sau delegaţie expresă din partea autorităţii bisericeşti. Dar odată cu dispariţia harismaticilor, atribuţia exorcizării a început să se acorde numai anumitor persoane, prin hirotesie, exorciştii fiind astfel introduşi oficial printre membrii clerului inferior. Funcţia lor de căpetenie era îngrijirea *energumenilor,* adică a celor bântuiţi de duhuri necurate (demoniacii), care în disciplina şi organizarea Bisericii vechi, alcătuiau o clasă sau o grupă distinctă a comunităţilor creştine ; pentru aceştia existau chiar rugăciuni şi ectenii speciale în rânduiala serviciilor bisericeşti[17]. În secolele IV—V, chiar exorcismele din rânduiala de azi a botezului şi mare parte din pregătirea candidaţilor la botez erau de competenţa exorciştilor de profesie şi abia mai târziu — atunci când aceştia au dispărut — au fost trecute între atribuţiile preoţilor.

f) ***Acolutul*** sau ***acolytul*** *(*ὁ ακόλουθος, *acoluthus, acolythus)* se întâlneşte de fapt numai în Biserica de Apus (la Roma şi Cartagina încă din sec. III). Acesta îndeplinea în Biserica romană funcţiile ipodiaconului din Bisericile greceşti: ajuta pe clericii din altar la săvârşirea Sfintei Euharistii, purtând vasele sfinte, ducea uneori Sfânta Euharistie bolnavilor, păstra veşmintele bisericeşti, îngrijea candelele şi aprindea luminările etc. Acoluţii aveau un rol important mai ales în slujbele solemne săvârşite de papi; de aceea, ordinul lor a luat o mare dezvoltare şi importanţă îndeosebi la Roma, unde, începând din sec. VI înainte,

[17] Vezi, de ex., rînduiala liturghiei «clementine» din *Const. Apost.,* VIII, 7; «Rugaţi-vă, cei munciţi de duhuri necurate...» (MELV, p. 202 şi SPA 1, II, p. 228).

acoliții au preluat funcțiile cântăreților şi pe ale exorciştilor de odinioară.

g) ***Ostiarii, portarii*** sau ***uşierii*** (οἱ ὀστιάριοι, οι πυλωροί, οἱ θυρωροί, *ostiarii, janitores),* pomeniți în unele documente din sec. IV înainte[18], erau supraveghetorii uşilor bisericii în timpul serviciilor divine. Portarii sunt priviți în general ca urmaşi ai vechilor *cursores* (curieri sau alergători), clerici care, în timpul persecuțiilor, indicau creştinilor locul şi timpul adunărilor liturgice din catacombe şi care făceau legătura între diferitele Biserici, ca oameni de încredere (curieri) ai episcopilor. Tot ei despărțeau pe catehumeni şi pe penitenți de credincioşi, îndepărtau pe păgâni şi pe profani din sfântul locaş şi închideau uşile bisericii nu numai la sfârşitul slujbei, ci chiar şi după liturghia catehumenilor. Lor le adresau diaconii sau ipodiaconii strigarea «Uşile, uşile...», din rânduiala Liturghiei credincioşilor, înainte de săvârşirea Sfintei Jertfe.

La Roma, începând din sec. VI, uşierii au fost înlocuiți cu aşa numiții *mansionarii* (sacristani), care, ca şi paraclisierii noştri de azi, nu mai făceau parte din cler.

h) ***Groparii*** sau ***înmormântătorii*** *(*κοπιάται, *fossores, fossori, laborantes, lecticarii)* au fost de asemenea multă vreme numărați între clericii inferiori. Pe vremea prigoanelor, când serviciul divin

[18] Ca de ex., Can. 24 Laodiceea, *Const. Apost.* (II, 26, 28, 57, · III, 11 j VI, 17; VIII, 13, 16), o lege din 337 (Cod. Theodos. XVI, 24) ş.a.

ca şi înmormântările se făceau aproape numai în catacombe, groparii alcătuiau o corporaţie (breaslă) aparte, care avea în grijă săparea galeriilor din catacombe, întreţinerea şi decorarea lor, repartizarea locurilor de înmormântare *(loculi* şi *cubiculi)*[19] şi purtau grijă de morminte, îndeosebi de cele ale martirilor.

O organizaţie analoagă cu cea a fossorilor a creat mai târziu împăratul Justinian la Bizanţ, din aşa numiţii *decani* sau *lecticarii* (δεχανοὶ ἠτοιλεκτικάριοι), adică *dricari* sau purtători de năsălie, care aveau însărcinarea de a organiza funeraliile, mai ales ale săracilor, pe care trebuiau să-i îngroape gratuit. Ei nu făceau însă parte din cler.

3. **Numărul membrilor clerului inferior**

A variat după trebuinţele şi posibilităţile materiale ale fiecărei biserici. El a fost totdeauna mare la centrele mitropolitane şi patriarhale, dar mai ales la Marea Biserică din Constantinopol (catedrala Patriarhiei Ecumenice), unde mulţimea slujitorilor era cerută de pompa şi strălucirea cultului şi a ceremoniilor curţii imperiale bizantine. De pildă, Novela III,1 a lui Justinian fixa numărul servitorilor bisericeşti de la Sfânta Sofia la 90 ipodiaconi, 110 citeţi şi 25 cântăreţi, iar împăratul Eraclie, la anul 612, îl fixa la 70 ipodiaconi, 160 citeţi, 25 cântăreţi şi 75 servitori bisericeşti (portari sau uşieri), fără să mai numărăm pe acei «oficiali» sau slujbaşi eclesiastici mai

[19] Vezi cap. despre *Cimitirele creştine.*

mărunți. La Roma, încă de pe vremea papei Corneliu (sec. III), pe lângă cei 44 preoți şi 7 diaconi, erau 7 ipodiaconi, 42 acoluți, 50 exorcişti, citeți şi portari[20] ş.a.m.d.

4. **Durata existenței treptelor clerului inferior**

În ceea ce priveşte durata existenței treptelor clerului inferior, putem spune că ele nici nu s-au ivit toate deodată şi pretutindeni în Biserica veche, şi tot aşa au dispărut, nu peste tot în acelaşi timp, ci unele mai curând, altele mai târziu. Legate de situații şi împrejurări istorice, de condiții de viață şi de nevoi specifice Bisericii vechi, aceste funcții şi trepte ale clerului inferior au dispărut odată cu încetarea situațiilor şi a nevoilor religioase care le-au impus şi le-au creat.

Aşa au dispărut, de exemplu, servicii ca acelea ale diaconițelor, în urma generalizării pedobaptismului (botezul copiilor), sau cel al fossorilor (groparii) din vremea creştinismului catacombelor. Decadența şi dispariția catehumenatului a atras după sine şi dispariția exorciştilor. Pe la începutul secolului XV, Simeon, arhiepiscopul Tesalonicului, semnalează această treptată dispariție a diferitelor funcții bisericeşti inferioare sau căderea în desuetudine a hirotesiei lor, în unele Biserici răsăritene[21].

[20] Epistola papei Corneliu către episcopul Fabian al Antiohiei Eusebiu, *Ist. bis.,* VI, 43).

[21] *Despre sfintele hirotonii;* cap. 156 (P.G., t. CLV, col. 361 şi trad. rom. cit., p. 129).

5. Clerul inferior în Biserica de azi

Aproape toate serviciile bisericeşti inferioare de odinioară în legătură cu îngrijirea sfântului locaş şi buna desfăşurare a cultului au trecut, de prin secolul XIV înainte, la catedrale şi mânăstiri, asupra *eclesiarhului,* care era ales de obicei dintre monahii clerici şi care avea ca ajutor pe *paraeclisiarh* (de unde vine cuvântul de *paraclisier).* Acesta avea şi grija executării întocmai a tipicului şi a rânduielilor bisericeşti tradiționale (ca şi azi la catedralele şi mânăstirile mai mari).

Unele servicii bisericeşti inferioare au dispărut din Biserica de Răsărit, dar s-au păstrat (până după Conciliul Vatican al II-lea, N.red.) în cea de Apus, ca: *ostiarii* (uşierii sau portarii), *exorciştii* şi *acoluții.* Numai *ipodiaconatul* şi *lectoratul* (treapta de citeț sau psalt) se mențin până astăzi în ambele Biserici, (... fiind) un serviciu inferior, cum era în Biserica veche. În afară de ipodiaconat, Biserica de Apus (a păstrat pană după Vatican II) patru dintre vechile trepte ale clerului inferior de odinioară, care alcătuiau, la catolici, aşa numitele *ordines minores,* şi anume: ostiarii, lectorii, exorciştii şi acoluții. (În anul 1972, Papa Paul al VI-lea le-a abolit şi pentru Biserica de rit latin. N.red.).

Atât în Biserica ortodoxă şi în cele Catolice bizantine, (cât şi în cea Catolică latină) se păstrează până azi numai două dintre vechile trepte ale clerului inferior, care primesc consacrarea prin hirotesie, şi anume: *anagnostul* (citețul sau lectorul) şi *ipodiaconul.* Ipodiaconi permanenți nu

mai există însă decât prin mânăstiri şi pe la catedralele chiriarhale; la slujbă, ei poartă stihar şi orar (încrucişat), iar citeţii şi cântăreţii (lectorii) hirotesiţi poartă stihar[22]. Cât priveşte pe cântăreţii noştri de profesie de la bisericile de enorie, care îndeplinesc atât funcţia citeţilor, cât şi pe a psalţilor de odinioară, în practică nu mai sunt de mult instituiţi prin hirotesie. Atât ipodiaconatul, cât şi lectoratul (funcţia de anagnost sau citeţ), au rămas obligatorii mai mult ca trepte premergătoare sau de tranziţie spre diaconat; imediat înainte de a fi hirotonit diacon, orice candidat la preoţie primeşte întâi hirotesia de citeţ şi apoi pe cea de ipodiacon.

Toate celelalte servicii mărunte în legătură cu nevoile cultului (ca: întreţinerea curăţeniei în biserică, aprinderea candelelor şi a luminărilor, lovirea în toacă şi tragerea clopotelor, aducerea celor necesare pentru slujbă ş.a.) sunt îndeplinite azi fie de către *cântăreţi* (ca la bisericile de ţară), fie de către *paraclisier (de la* ὁ παραεκκλησιάρχης), numit, în Bucovina şi Ardeal, şi *palamar* (de la παραμονάριος) sau *crâsnic, făt,* iar în unele părţi, *ţârcovnic,* denumire care se aplică şi cântăreţilor (de la slav. *ţercov,* biserică). Obligaţiile lui sunt înscrise în Povăţuirile de la sfârşitul Liturghierului românesc,

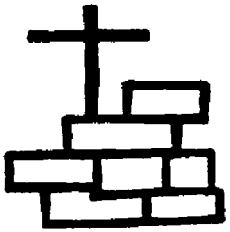

[22] Vezi *Arhieraticonul* rom., ed. II (ortodoxă), Bucureşti, 1899, p. 6 (notiţa respectivă, de la sfîrşitul hirotoniei citeţului, nu există în Arhieraticonul grecesc).

unde e numit *eclesiarh*[23]. Precum am spus însă, *eclesiarhi,* în sensul vechi al cuvântului, nu mai există decât la bisericile mânăstireşti şi la catedralele chiriarhale.

În virtutea tradiției, cărțile noastre de slujbă mai păstrează încă unele din numirile vechilor funcții sau trepte ale clerului inferior mânăstiresc de odinioară, deşi în practică aceste funcții au dispărut de mult din uz**,** ca de exemplu : *canonarhul,* adică cel care odinioară avea în grijă, supraveghea şi conducea cântarea canoanelor şi a imnelor liturgice in general, *candilaptul* sau *aprinzătorul de candele (lumini), eclesiarhul* sau *paraclisiarhul*[24] ş.a.

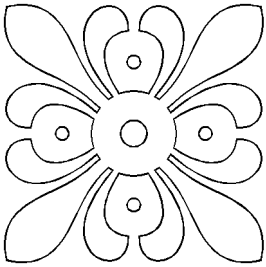

[23] Vezi Liturghier (ortodox)**,** Bucureşti, 1980, p. 425 ; «Eclesiarhii sunt datori să aducă în altar prescuri, vin, apă, lămîie şi foc, să aprindă luminările şi să le stingă, să pregătească cădelnița şi căldura...» etc.

[24] Vezi, de ex., Rînduiala Privegherii de toată noaptea... : «După apusul soarelui, trecînd puțin, merge aprinzătorul de candele şi face metanie la cel mai mare; iar paraclisiarhul**,** luînd sfeşnicul ce stă în mijlocul bisericii, zice cu glas mare: Sculați-vă !... Iar după sfîrşitul obişnuitei stihologii, face canonarhul metanie şi spune glasul Octoihului sau al Mineiului...» (*Dumnezeieştile Liturghii*..., ed. A V-A, Cernica, 1927, p. 7, 9). În edițiile mai noi ale Liturghierului (ortodox) românesc, termenul 'aprinzător de candele' a fost înlocuit cu cel de paraclisier**.**

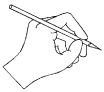

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 3 - *25 oct*

Ipodiaconatul în documentele magisteriale:

Papa Paul al VI-lea *Ministeria Quaedam*

Teologia ipodiaconatului

Din vremurile cele mai de străvechi, au fost instituite de către Biserică anumite tipuri de slujiri cu scopul de a-i aduce lui Dumnezeu un cult sfânt şi de a oferi, în funcție de nevoi, un serviciu în beneficiul poporului lui Dumnezeu. Prin acestea, erau încredințate credincioşilor spre exercitare slujiri cu caracter liturgic şi caritativ, în funcție de feluritele circumstanțe. Acordarea acestor slujiri avea loc adesea printr-un rit anume, prin care credinciosul, odată obținută binecuvântarea lui Dumnezeu, era constituit într-un anume grup ori grad, pentru a îndeplini o funcțiune bisericească determinată.

Încetul cu încetul, câteva dintre aceste slujiri –dintre cele legate de acțiunea liturgică- au început să fie considerate trepte premergătoare pentru primirea ordinelor sacre (...), motiv pentru care au fost denumite şi ordine minore în raport cu (...) Diaconatul şi Preoția, care au fost denumite ordine majore şi, chiar dacă nu pretutindeni, erau rezervate

în general pentru aceia care, întocmai prin ordinele minore, se îndreptau spre Preoție.

(...) Conciliul Vatican II a stabilit ca fiecare, fie el slujitor ori simplu creştin, îndeplinindu-şi propria sarcină, să se limiteze să îndeplinească ceea ce şi numai ceea ce, pe baza ritului şi a normelor liturgice, este de competența sa (Sacrosantum Concilium nr. 28).

Această afirmație este strâns legată de ceea ce stă scris cu puțin înainte în aceeaşi Constituție: Maica noastră Biserică dorește foarte mult ca toți credincioșii să fie îndemnați la acea participare deplină, conștientă și activă la celebrările liturgice, care e cerută de însăși natura liturgiei și care, pentru poporul creștin, „seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor răscumpărat" (1Pt 2,9; cf. 2,4-5), constituie în virtutea Botezului un drept şi o datorie. Acestei participări active și depline a întregului popor i se va acorda o grijă deosebită în reînnoirea și cultivarea liturgiei; într-adevăr, o astfel de participare este izvorul primar și indispensabil din care credincioșii pot dobândi un spirit cu adevărat creștin și de aceea păstorii sufletești trebuie să o urmărească cu zel în toată activitatea lor pastorală, printr-o educație adecvată. (S.C. nr. 14)

(...) Corespunde realității însăşi şi mentalității actuale ca respectivele slujiri să nu mai fie numite „ordine minore", iar acordarea lor să fie denumită nu „hirotonire" (/"ordonare"), ci „hirotesire" („instituire") şi, de asemenea,

să fie socotiți pe deplin clerici doar aceia care au primit Diaconatul; astfel va fi mai clară distincția între clerici şi laici, între ceea ce este rezervat clericilor şi ceea ce le poate fi încredințat credincioşilor laici; astfel, va fi pus în lumină relația lor reciprocă, întrucât preoția comună a credincioşilor şi preoția ministerială sau ierarhică, oricât ar difera în esență şi nu doar de grad, sunt una în funcție de cealaltă, pentru că una şi cealaltă, fiecare în felul propriu, participă la unica preoție a lui Cristos (Lumen Gentium 10).

(...)

VI. **Ipodiaconul** (/acolitul) este hirotesit pentru a-l ajuta pe Diacon şi pentru a-l sluji pe Preot. Prin urmare este de datoria lui să îngrijească servirea la altar, să-l ajute pe Diacon şi pe Preot în acțiunile liturgice, îndeosebi în celebrarea Sfintei Liturghii. (...) De asemenea, va putea, când va fi necesar, să se îngrijească de instruirea celorlalți credincioşi care, prin însărcinare temporară, îl ajută pe Diacon şi pe Preot în acțiunile liturgice, ducând liturghierul, crucea, lumânările, etc., ori îndeplinind alte mansiuni similare. El va exercita cu o mereu mai mare demnitate aceste îndatoriri, dacă va participa la celebrarea Dumnezieştii Euharistii cu o evlavie mereu mai mare, se va nutri cu aceasta şi va dobândi o cunoaştere tot mai temeinică a acesteia.

Ipodiaconul, dedicat în chip deosebit serviciului la altar, să învețe toate acele noțiuni ce privesc cultul divin public şi să se angajeze să-i înțeleagă semnificația intimă şi spirituală: în acest fel, va putea să se ofere, zi după zi, în mod total lui Dumnezeu şi să fie, în biserică, tuturor spre exemplu, prin comportamentul său serios şi respectuos şi, de asemenea, să nutrească o dragoste sinceră față de trupul mistic al lui Cristos, sau poporul lui Dumnezeu, în special față de cei slabi şi bolnavi.

VII. Urmând tradiția venerabilă a Bisericii, hirotesirea întru Lector şi Ipodiacon este rezervată bărbaților.

VIII. Pentru ca un candidat să fie admis la trepte, se solicită:

a. *cererea* scrisă şi semnată în mod liber de către aspirant, va fi prezentată Ordinarius-ului (Episcop ori Superior Major), va trebui să fie acceptată;

b. o *vârstă convenabilă* şi calitățile necesare (...);

c. *voința fermă* de a-l servi pe Dzeu şi poporul creştin;

IX. Treptele sunt acordate de către Ordinarius (Episcop ori Superior Major), printr-un rit liturgic (...) recunoscut de către Sfântul Scaun;

X. Între acordarea Lectoratului şi aceea a Ipodiaconatului trebuie să fie respectată perioada stabilită de către Sf. Scaun sau de Conferinţele Episcopale, de fiecare dată în care aceleiaşi persoane i se acordă mai mult de o slujire.

XI. Candidaţii la Diaconat şi la Preoţie trebuie să primească treptele Lectoratului şi Ipodiaconatului, dacă nu le-au primit deja, şi să le exercite pentru un timp convenabil, pentru ca să se predispună viitorilor servicii ale Cuvântului şi ale Altarului. Pentru aceiaşi candidaţi, dispensarea de la primirea treptelor este rezervată Sf. Scaun.

XII. Acordarea treptelor nu dă dreptul la menţinere sau la remunerare din partea Bisericii.(...)

Dat la Roma, la San Pietro, pe 15 august 1972,
în praznicul Înălţării la Cer a Fericitei Fecioare Maria,
în anul al zecelea al Pontificatului nostru.
Papa Paul al VI-lea

- Având în vedere că, în cazul de faţă, ne interesa Magisteriul Bisericii cu privire la ipodiaconatul ce se acordă acelora care se pregătesc pentru primirea sf. Preoţii, s-a operat o selectare a textelor. În varianta integrală, Papa Paul al VI-lea afirmă că ipodiaconatul (şi lectoratul) **poate fi acordat chiar şi acelor laici**

care doresc să slujească sf. Biserică şi care nu aspiră la preoție, servind (în acest caz) la altar.

- Cele două slujiri (lectorat şi ipodiaconat) nu **îşi au <u>rădăcina</u>** în sacramentul Preoției, ci în acelea ale **<u>Inițierii Creştine (Botez-Mir-Euharistie)</u>** şi au fost fondate de către Biserică pe baza atitudinii pe care credincioşii laici o au (în virtutea botezului ce l-au primit) de a-şi asuma slujiri şi mansiuni în comunitatea creştină. Prin urmare, aceşti credincioşi constituie un dar al Spiritului Sfânt şi pot să primească un har ne-sacramental, invocat şi meritat prin mijlocirea şi binecuvântarea Bisericii.
- Mai mult decât pentru un rol doar liturgic, ipodiaconul este chemat să fie un animator al unirii fraterne (*servirea la masă)* şi susținător al unui cult care să se desfăşoare în Spirit şi adevăr. Prin urmare, slujirea care-i este încredințată nu este una pur rituală-cultuală, cât o <u>adevărată misiune eclezială</u>, care porneşte de la liturgie şi se întoarce la liturgie, făcându-se prezentă în întreaga viață a Bisericii.
- Asemenea lectoratului, ipodiaconatul este un <u>adevărat mandat</u> la un anumit tip de slujire în Biserică, ce <u>nu trebuie diminuat</u> ca şi cum ar fi:
  - un titlu onorific
  - un episod trecător din viața unui om,
  - o prestație justificată în vederea unei organizări mai eficiente
  - o simplă treaptă obligatorie, lipsită de eficiență, înainte de diaconat şi preoție.
- Fiind un serviciu adus întregii vieți a Bisericii, acordarea Ipodiaconatului necesită <u>criterii de discernământ</u>: nu sunt suficiente doar simpla atitudine şi pregătire exterioară pentru

nişte ritualuri, ci este nevoie de *idoneitate* în vederea slujirii şi de *disponibilitate radicală* pentru a face în Biserică ceea la ce slujirea mandatează. Dăruirea de sine a candidatului solicită disponibilitate şi coerență.

- Primirea ipodiaconatului ca pregătire pentru diaconat şi preoție comportă pentru viitorul preot o şansă de familiarizare cu practicile liturgice şi cu viața comunității creştine, pentru a fi mai puțin străin de acestea.
- Slujirea specifică a ipodiaconului este aceea de a-l ajuta pe preot şi pe diacon în acțiunile liturgice.
- Apropierea lui fizică de Cele Sfinte ale Euharistiei, nu trebuie să fie doar una formală, ci Euharistia (=aducerea de mulțumire), Cuminecarea (=comuniunea) trebuie să îl facă sensibil şi atent la cei preaiubiți ai lui Cristos: cei mici, cei săraci, cei umili, care sunt pretutindeni jur-împrejur.
- Misiunea ipodiaconului este aşadar una dublă:
    - Să cunoască şi să pătrundă spiritul liturgiei şi toate normele care o definesc
    - Să dobândească o dragoste autentică față de poporul lui Dzeu, îndeosebi pentru cei aflați în suferință.

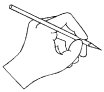

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 4 - *1 nov*

Unitatea iubirii în creaţie şi în istoria mântuirii

(*Deus caritas est*, nr. 1-11)

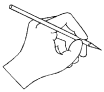

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 5 - *8 nov*

Isus Cristos - iubirea întrupată a lui Dumnezeu
şi iubirea aproapelui
(*Deus caritas est*, nr. 12-18)

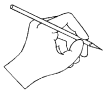

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 6 - *15 nov*

Caritatea Bisericii ca manifestare a iubirii trinitare

(*Deus caritas est*, nr. 19-29)

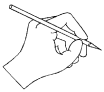

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 7 – *22 nov*

Profilul specific al activității caritative a Bisericii

(*Deus caritas est*, nr. 30-42)

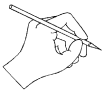

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 8 – *29 nov*

Despre hirotesirea întru ipodiaconi. Sensul existențial al momentului, semnificația teologică a rugăciunii ce va fi rostită de către Episcop. Despre scrierea cererilor, etc.

Încercăm să recapitulăm cele spuse până aici despre ipodiaconat:

- Ipodiaconatul se inspiră din diaconat (*diakonoi*=slujitor, servitor). Pentru aceia care devin ipodiaconi -ca treaptă de formare pentru preoție-, perioada ipodiaconală este caracterizată de pregătirea/antrenamentul în una dintre laturile esențiale ale slujirii preotului: **dragostea pastorală**.
- Textul din Fap 6 (vezi Întâlnirea 1) ne relatează:
  - apariția nevoii diaconatului (apostolii care nu vor să lase predicarea Evangheliei lui Cristos, pe motivul că sunt **prea absorbiți de servirea** săracilor la mese),
  - natura misiuni sale (**slujirea la mese a săracilor şi munca de caritate** în general)
  - **criteriile de discernământ** în alegerea lor (oameni cu nume bun, adică demni de încredere, plini de Spirit şi de înțelepciune.

- diaconii trebuie să îi substituie pe apostoli în munca cu săracii, întrucât aceştia din urmă intenționau să ducă înainte predicarea apostolică. Aceasta **nu** înseamnă că **ipodiaconii/diaconii rămân străini** de conținuturile credinței: sf.

diacon Ştefan (Fap 7) este un exemplu grăitor al pregătirii temeinice şi al capacităţii expunerii raţiunilor propriei credinţe. Şi astăzi, în concepţia Bisericii, omilia este o sarcină pastoral-teologică încredinţată episcopilor, preoţilor şi diaconilor, dar nu şi celor din treptele inferioare. Cu toate acestea, este contemplată posibilitatea ca şi lectorii, ipodiaconii ori simplii laici să dea mărturie de credinţă în comunitatea creştină, cu condiţia ca aceasta: 1) să aibă loc doar ocazional; 2) să nu substituie predica ministrului hirotonit.

- Principala misiune a ipodiaconunui este cea de **slujire la Masa Euharistică**. Atât Tradiţia Bisericii (vezi Întâlnirea nr. 2), cât şi Magisteriul (vezi Întâlnirea nr. 3) ne spun că ipodiaconul trebuie să îi ajute la altar pe preoţi şi pe diaconi. Acest lucru impune următoarele:
    - pătrunderea şi deţinerea unui **spirit liturgic** autentic
    - **dragostea pentru rugăciune şi pentru Biserică** (ipodiaconul devine acela care direcţionează rugăciunea comunităţii creştine)
    - **cunoaşterea normelor liturgice**, a obiectelor culorilor, a modului de aplicare a rubricilor tipiconale
    - cizelarea **vocii şi a aptitudinilor umane** necesare pentru un serviciu de calitate
    - **atenţia şi spiritul de prezenţă**: este bine ca ipodiaconul nu doar să îşi cunoască replicile, mişcările şi îndatoririle proprii, ci şi să aibă *ochiul format* ca să prindă „din zbor” (fără să aştepte ca cineva să-i atragă atenţia)

lucruri care nu sunt pregătite în altar, scăpări şi lipsuri care pot exista. Un ipodiacon isteț poate face să se evite întreruperi inutile ale celebrării sau momente hilare care deranjează rugăciunea.

- A doua mare îndatorire poate fi rezumată ca şi o **servire la masa săracilor**.
  - în jurul unui preot se adună –adesea- diferiți săraci, pentru a primi ajutor. (Când PS Virgil vorbeşte despre săracii care îl tot caută, îi numeşte „prietenii noştri"). Este bine ca şi un ipodiacon (preot în devenire) să-şi dezvolte o **capacitate de dăruire şi de empatie**, să deprindă *Faptele milei trupeşti*.
  - *Hrănirea săracilor* poate fi privită ca un mai mult decât mâncarea materială. Poate fi cuprinsă aici toată **foamea spirituală**, ceea de ce fiecare om are nevoie pentru a fi om (prietenie, stimă, cuvinte pozitive, etc)

  - A *sta la masă* poate fi o **metaforă** mult mai amplă decât simplul act de hrănire cu alimente. De regulă, atunci când mănâncă, oamenii socializează, vorbesc, împărtăşesc idei şi aspecte din viață; la lumina acestei imagini, ipodiaconul poate să fie acela care *susține şi îmboldeşte împărtăşirea între semeni a ceea ce oamenii au mai prețios,* la nivel de valori spirituale şi edificatoare.
  - există numeroase feluri de sărăcie în care ipodiaconul poate să facă ceva; pe lângă sărăcia financiară, există şi cea dată de **lipsurile umane, morale, de sens ori de singurătate existențială**, în care –mai mult decât banii- pot fi importante timpul dăruit, atenția, capacitatea de a asculta şi de a empatiza,

cuvântul şi sfatul bun, într-un cuvânt tot ceea ce este cuprins în *Faptele milei sufleteşti.*

- **Stilul euharistic**, de dăruire de sine, trebuie să pătrundă toate activităţile de slujire ale ipodiaconului. Anul de ipodiaconat este un prilej pentru a învăţa nu numai reguli ale tipicului liturgic (care, atunci când sunt deprinse fără smerenie şi fără dragoste, pot să ne imprime un spirit farizaic), ci şi **reguli ale tipicului ...Evangheliei**, acele reguli pe care Cristos le-a regăsit aplicate în viaţa oilor puse de-a dreapta, cărora le-a fost rezervată Împărăţia Cerurilor (vezi Parabola *Judecăţii de apoi*, Mt 25,31-46).
- Acest „stil euharistic" poate şi trebuie să fie dezvoltat de către fiecare creştin în parte, pentru că aceasta este baza Împărăţiei Cerurilor la care ne cheamă Isus în Evanghelie „precum în Cer, aşa şi pe pământ". Însă cu precădere **un viitor preot** este chemat să crească în stilul euharistic, ca formă de exercitare a „dragostei pastorale" – specificul şi carisma efectivă a preoţiei.
- Stilul euharistic înseamnă, în mod fundamental, două lucruri:

  - Trup dăruit şi sânge vărsat, ceea ce realizează Isus în sacramentul Euharistiei, adică **disponibilitatea de a-şi dărui propria viaţă**, de a-şi dedica timpul, energiile, cunoştinţele, aptitudinile în scopul slujirii Bisericii, în numele lui Cristos;
  - Euharistie=aducere de mulţumire. Poate însemna asumarea **stilului de viaţă al celui care trăieşte plin de recunoştinţă**, ştiind să vadă întâi partea plină a

paharului umplut pe jumătate, reuşind să nu se descurajeze în faţa lipsurilor pe care le comportă diferitele situaţii. Toate acestea nu pentru că este neaparat un erou, ci pentru că a învăţat să fie pozitiv, să aibă încredere în Providenţă şi în forţa mâinilor, a imaginaţiei şi a înţelepciunii sale, să ştie să întrevadă şi să scoată la iveală talente şi capacităţi prezente în cei care-l înconjoară. Un om adică ce ştie să spună cuvântul „mulţumesc" şi să trăiască în mod profund în spiritul recunoştinţei, al gratitudinii.

- Dincolo de trăiri şi de impresii subiective, obiectivitatea acestor aptitudini trebuie **verificată** cu părintele spiritual şi cu formatorii. Documentul „*Ministeria Quaedam*" vorbea despre *discernământul idoneităţii*, ca practică necesară pentru această treaptă şi –în fond- pentru toate treptele care se iau în drumul către preoţie.
- Este foarte important de reţinut că hirotonirile succesive nu constituie „promovări în grad" şi că o treaptă succesivă nu o anulează pe cea precedentă ci, din contră o **integrează**. Spre exemplu preoţia nu exlude slujirea (tipică ipodiaconului şi diaconului), ca şi cum preotul ar fi un mic burghez care s-a realizat şi a uitat de unde a pornit... Să nu uităm că, cel care are cel mai înalt grad în Biserică, Sf. Părinte Papa, are printre titlurile sale cel de „*Servus servorum Dei*" (=servitor al servitorilor lui Dzeu).

Vom parcurge ritul prin care care Episcopul va face hirotesirea ipodiaconilor:

HIROTESIA IPODIACONULUI

Urmând a se face hirotesie de ipodiacon, se pregătesc mai dinainte cele necesare şi anume: stiharul, orarul, lighenaşul, apa şi ştergarul. Înainte de a se începe Sfânta Liturghie, arhiereul iese în mijlocul bisericii, precedat de preoții şi diaconii slujitori.

Candidatul, având capul descoperit şi îmbrăcat în reverendă şi stihar, merge între cele două sfeşnice împărăteşti şi face trei metanii mari înspre sf. altar, apoi doi dintre formatori îl iau, unul de o parte şi celălalt de alta, zicând alternativ:

Porunceşte,
Porunciți,
Porunceşte, Prea Sfințite Stăpîne, spre cel ce vi se aduce înainte spre a fi hirotesit ipodiacon.

La fiecare cerere, candidatul face o mătanie mare.

-Întreita invocare adresată Episcopului ne duce cu gândul la câteva considerații: 1) Dacă este vorba de o alegere liberă din partea candidatului, este o alegere liberă şi a Bisericii, iar Episcopul dispune. 2) Ipodiaconatul se exercită pe baza unui mandat din partea Bisericii (prin Episcop); 3) Exercitarea slujirii de ipodiacon se realizează primind o abilitare de la Înaintestătătorul unei Eparhii.

-Cererea adresată Episcopului este însoțită de un gest de închinare profundă a candidatului, semnul închinării întregii vieți şi al recunoaşterii discernământului şi

alegerii Bisericii.

Candidatul îngenunche, iar arhiereul, binecuvântându-l

-binecuvântarea pe creştet: semn al faptului că este o binecuvântare care investeşte întreaga persoană, în toate valenţele existenţei acesteia. În faţa lui Dzeu, episcopul *cuvântează de bine* şi invocă prezenţa Cuvântului bun al Domnului asupra respectivului candidat.

de trei ori,

-binecuvântarea întreită – semn al Sf.Treimi

îşi pune mâna dreaptă pe capul lui.

-Mâna dreaptă = simbolul puterii, al paternităţii, al căii celei drepte, a direcţiei oilor care se mântuiesc la Judecata de apoi.

Arhidiaconul zice: **Domnului să ne rugăm.**

-diaconul este acela care, rostind ecteniile, conduce şi sugerează motive pentru rugăciunea comunităţii creştine. Prin această chemare la rugă, arată că invocaţia următoare a Episcopului, devine o intenţie comună a întregii comunităţi.

Strana: **Doamne îndură-te spre noi,**

iar arhiereul, rosteşte, cu glas tare, această rugăciune **Doamne, Dumnezeul nostru,**

PARTEA DE ANAMNEZĂ: precum se obişnuia în rugăciunile ebraice, obicei preluat şi de către tradiţia creştină, la începutul fiecărei cereri adresate lui Dzeu, i se amintea Acestuia (şi, implicit, rugătorilor) fapte minunate pe care Domnul le

Cel ce prin Unul şi Acelaşi Spirit Sfânt i-ai împărțit fiecăruia din cei aleşi darurile;

Cel ce ai dăruit Bisericii Tale cete de multe feluri, şi trepte de slujbe ai aşezat în ea, spre a sluji sfintelor şi preacuratelor Tale Taine;

Cel ce cu a Ta negrăită mai înainte ştiință ai rânduit pe robul Tău acesta (N),

lucrase în vechime, atestate în Sfintele Scripturi, cerându-i-se lui Dzeu ca, precum cu oamenii (părinți, profeți, patriarhi) de atunci, să înfăptuiască şi acum.

-Rugăciunea face referire la evenimentul promis de către Isus (vezi In 14,16 urm. 26) al venirii Spiritului Sfânt care, începând de la Rusalii, a însoțit Biserica cu darurile Sale. Există implicită ideea de vocație, atunci când se pomeneşte despre „cei aleşi";

-rugăciunea face referire la diversitatea carismelor în Biserică, ce sunt date de Spiritul Sfânt şi care sunt ordonate în comunitatea eclezială („cete") (vezi concepția sf.Pavel despre numeroasele carisme în Biserică: 1Cor 12-14). Prin aceasta se susține faptul că principiul şi autorul feluritelor trepte este Dzeu;

PARTEA DE CERERE: Conceptul de vocație este aplicat de data aceasta candidatului, al cărui nume este rostit în mod explicit. Se deduce că vocația este roada: 1) *ştiinței* lui Dzeu, care s-a manifestat *mai înainte*. 2) *rânduielii* lui Dzeu. Acest

lucru înseamnă că o chemare din partea lui Dzeu îl „întocmeşte" pe cel în cauză, acordându-i harurile de care are nevoie pentru a răspunde la ea. Aşa cum –de-a lungul secolelor de existență a Bisericii- (şi, desigur, chiar şi înainte –*a se vedea episoadele marilor chemări din Vechiul Testament: Avram, Moise, Samuel, etc*) Dzeu a chemat şi a sfințit, la fel se întâmpă acum, în viața acestui precis candidat. Pentru el, Dzeu a continuat şirul chemărilor început în vechime, dând o spesoare „teologică" vieții acestuia".

a fi vrednic să slujească Sfintei Tale Biserici,

-Pentru a afirma acest lucru, se presupune că înainte a fost făcută o muncă de discernământ foarte serioasă. Să nu uităm, „vrednicia" presupune *un nume bun, a fi plin de Spirit şi de înțelepciune* (Fap 6,3), chiar şi 'numai' pentru a realiza o muncă de slujire în Biserică.

însuți Stăpâne păzeşte-l pe dânsul întru toate neosândit.

-„osânda" poate fi înțeleasă aici în două dimensiuni: cea cerească (osândirea veşnică, nemântuirea) şi cea pământească (provocarea de scandal, pierderea reputației în fața oamenilor, împroşcarea cu noroi);

Şi-i dă lui să iubească bunăcuviința casei Tale,

-la acest punct, rugăciunea face referire la Psalmul 26,8 *Doamne, iubesc spațiul casei tale, locul în care locuieşte gloria ta!* Traducerile diferă; unele vorbesc despre „spațiu", altele despre „bunăcuviința" şi, în fine, în traducerea Vulgata se spune „*iubesc podoaba/splendoarea casei Tale*". Faptul că Episcopul îi cere lui Dzeu ca noul ipodiacon să *iubească bunăcuviința/spațiul/podoaba casei Domnului* poate însemna mai multe lucruri: 1) harul de a fi un bun Păstor, atunci când prin „podoaba Bisericii" înțelegem o referire la poporul lui Dzeu; 2) harul de a fi un bun administrator al celor materiale ale Bisericii;

să şadă înaintea uşilor locaşului Tău celui sfânt,

-referința imediată pentru „*şederea înaintea uşilor*" este cea la rostirea rugăciunii ecteniilor în fața uşilor împărăteşti. Dar există un sens implicit mai adânc: „*a sta înaintea uşilor locaşului lui Dzeu*" înseamnă a *sta înaintea lui Dzeu însuşi*, a cărui chip nu poate fi văzut de către niciun pământean fără ca acesta să moară (vezi Ex 33,20 [20]*[Domnul] a zis: „Nu vei putea să vezi fața, căci nu poate omul să mă vadă şi să rămână viu").*

şi să aprindă lumină în cortul slavei Tale.

-*A aprinde lumina* –referința imediată este aceea la o mansiune de slujire precisă a ipodiaconului, care este chemat să aprindă lumânările pentru momentele de rugăciune. Însă revin în minte cuvintele lui Isus despre lumina ce nu trebuie pusă sub obroc, ci „lumina voastră să strălucească înaintea celorlalți, pentru ca ei să vă vadă faptele bune şi să-l preamărească pe Tatăl” (vezi Mt 5,13-16);

-amintind de *cortul slavei* se face o referință directă la „cortul legământului” din Vechiul Testament, însemnând aşadar din nou un „a sta înaintea lui Dzeu”;

Şi-l sădeşte pe dânsul în Biserica Ta cea sfântă ca pe un măslin plin de roadă,

-În primul rând, referirea este la anumite cuvinte din Psalmul 128, care vorbesc despre omul binecuvântat de Dzeu: [2]*Atunci te vei hrăni din munca mâinilor tale; vei fi fericit și toate îți [vor merge] bine.* [3]*Soția ta va fi ca o viță roditoare înăuntrul casei tale; copiii tăi vor fi ca vlăstarele măslinului împrejurul mesei tale.* [4]*Iată, așa va fi binecuvântat omul care se teme de Domnul!*

-A doua referire poate face aluzie

aducând rod de dreptate.

Şi-l arată pe el desăvârşit rob al Tău,

la cuvintele Isus –*rămâneți în Mine şi Eu în voi, cine rămâne în Mine aduce multă roadă* (In 15,4-5). În acest caz, Isus foloseşte imaginea viței de vie (nu pe cea a măslinului, însă este inspirată –de asemenea- din universul botanic). Totuşi, cererea de *a fi sădit în Biserică* nu poate decât să ne ducă cu mintea la a fi răsădit în trupul mistic al lui Cristos, pentru a avea –prin El- fecunditate şi roadă abundentă;

-*rodul de dreptate* poate fi înțeles „în antiteză cu „roadele de strâmbătate") cu referință la: 1) fapte care să vădească în lume dreptatea lui Dzeu, adică apropiind Împărăția Lui şi cunoaşterea Lui de către oameni; 2) fapte care să fie văzute ca fiind „drepte" de către oameni, prin urmare lucruri care să fie folositoare şi edificatoare;

-„desăvârşirea" poate să fie privită în acelaşi mod precum „rodul de dreptate", adică în fața lui Dzeu şi în fața oamenilor. Este de remarcat că *desăvârşirea* nu este de privit ca o perfecțiune vagă, ci ca un atribut al serviciului - *rob desăvârşit*: un ipodiacon care îşi îndeplineşte sar-

	cina cu dăruire şi cu competenţă;
pentru ca să se împărtăşească el la a doua venire a Ta	-Slujirea desăvârşită este pusă în strânsă legătură cu realitatea escatologică, cu fericirea lui Dzeu. În această dimensiune, servirea Bisericii dă vizibilitate realității mistice, ascunse a lui Dzeu, spre care deschide şi conduce;
de răsplata celor ce bine Ți-au plăcut Ție.	-*răsplata celor care plac Stăpânului* aduce aminte de parabolele lui Isus despre Stăpânul care încredințează slugilor bunuri, pentru ca acestea să le fructifice. La reîntoarcere îi răsplăteşte pe cei care au adus roadă şi îi mustră pe cei leneşi (vezi Mt 25,14-30; Lc 19,11-27);
Că a Ta este împărăția şi puterea şi mărirea, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Spirit, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.	-Doxologia cu care sfârşeşte invocarea ne arată că tot ceea ce a fost cerut în rugăciune, orânduirea şi harurile ajutătoare ale noului ipodiacon, sunt îndreptate spre mai marea mărire a lui Dzeu.
Arhiereul rosteşte cuvintele **Vrednic este!** Vrednic este! *şi îl încinge pe ipodiacon cu orarul în formă de cruce.*	-Cuvintele Episcopului nu reprezintă o întrebare, ci o exclamație afirmativă, la care se uneşte întreaga comunitate a celor prezenți.

După aceasta i se dă arhiereului ştergarul şi vasul cu apă. Arhiereul ia ştergarul, îl pune pe umărul stâng al hirotesitului şi-i dă în mâini ligheanul şi vasul cu apă; acesta toarnă apă pe mâinile arhiereului, care întreabă de trei ori:

Câți sunteți credincioşi?

La care ipodiaconul răspunde cu glas tare:

Toți suntem credincioşi!

Ştergându-se pe mâini, arhiereul pune ştergarul după gâtul ipodiaconului şi-l binecuvântează.

Mai apoi, ipodiaconul va sluji la Sf. Liturghie, rostind ecteniile şi acele părți ale slujbei pentru înfăptuirea cărora are dezlegare.

-În fața Episcopului şi față de acesta, ipodiaconul proaspăt hirotesit este chemat să împlinească primul gest de slujire concretă.

-Ca urmaş direct al Apostolilor, Episcopul este cel chemat să supravegheze şi să întărească credința poporului lui Dzeu.

-Ipodiaconul dă răspunsul în numele comunității la întrebarea asupra credinței: de acum înainte, va fi un colaborator al Arhiereului în slujirea rugăciunii poporului şi în înfăptuirea operelor de caritate.

La orice slujbă liturgică, ipodiaconul poartă stihar şi orarul încrucişat.

Câteva puncte în vederea redactării CERERII PENTRU PRIMIREA IPODIACONATULUI

Cererea va avea forma unei scrisori personale, scrisă de mână ori cu computerul, în care fiecare candidat va exprima Preasfinţitului în mod succint, dorinţa de-a primi această treaptă.

Fiecare cerere, nu mai lungă de o pagină, ar trebui să cuprindă aproximativ următoarele puncte:

1. **Formula de adresare** („Preasfinţia Voastră")
2. **Prezentarea personală** (nume, prenume, data naşterii, parohia şi eparhia de apartenenţă, anul de studiu).
3. **Cererea de hirotesie întru ipodiacon** şi motivul ei.
4. **Menţiuni** asupra
   - conştiinţei obligaţiilor care derivă din treapta ipodiaconatului (*subiectiv* –chemarea intimă şi vrednicia de a-l sluji pe Domnul, în apropiere de sf. altar; *obiectiv* –capacitatea activării la altar)
   - gradului de libertate/constrângere cu care se face această cerere
5. Se solicită Preasfinţiei Sale **însoţirea în rugăciune** şi binecuvântarea arhierească
6. **Semnătura** descifrabilă, localitatea şi data.

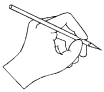

NOTIȚE PERSONALE

Liturghia de Sf. Nicolae cu hirotesirea lectorilor şi a ipodiaconilor
17 dec-8 ian vacanța de Crăciun
9-22 ian cursuri

Întâlnirea 9 - *10 ian*

Preotul şi latura administrativă a slujirii preoţeşti
(Întâlnire cu pr. Eduard Roman, administratorul Seminarului)

„Inserat personal în viața comunității și responsabil de ea, preotul trebuie să ofere și mărturia unei „transparențe" totale în administrarea bunurilor comunității, pe care nu o va trata niciodată ca și cum ar fi un patrimoniu propriu, dar ca pe ceva de care va trebui să dea cont în fața lui Dumnezeu și a fraților, mai ales a celor săraci. Apoi conștiința că aparține la o unică preoție îl va determina pe preot să se angajeze în înlesnirea atât a unei distribuiri mai echitabile a bunurilor între confrați, cât și la o anumită folosire în comun a bunurilor (cf. Fap 2,42-47)".

Papa Ioan Paul al II-lea, *Pastores dabo vobis*, nr. 30

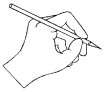

NOTIȚE PERSONALE

23 ian-12 febr sesiune
30 ian: Liturghia de hram a Seminarului,
cu îmbrăcarea reverendelor pentru seminariştii din anul I.
13-19 febr vacanță
20-26 febr restanțe

Întâlnirea 10 – *28 febr*

Preotul în scaunul de spovadă

Aşadar, noi suntem împuterniciți
ai lui Cristos ca şi ai lui Dumnezeu
care vă îndeamnă prin noi.
Vă rugăm pentru Cristos:
împăcați-vă cu Dumnezeu!
(2Cor 5,20)

Sacramentul spovezii (numit şi *al mărturisirii*) este o taină de prim rang în lucrarea pastorală, în activitatea şi misiunea fiecărui preot; este cea mai dificilă şi mai delicată, cea mai angajantă şi mai exigentă, dar şi cea mai consolantă şi mai frumoasă slujire a preotului. Activitatea confesorului este descrisă de către papa Ioian Paul al II-lea în exortația post-sinodală „***Reconciliatio et paenitentia***" (1984):

„În fața conştiinței credinciosului, care se deschide înaintea lui cu un amestec de teamă şi de încredere, confesorul este chemat la o ***îndatorire înaltă****, care este serviciul penitenței şi al reîmpăcării omeneşti:*

- *a* ***cunoaşte*** *care sunt* ***slăbiciunile*** *şi* ***căderile*** *respectivului credincios,*
- *a-i* ***evalua dorința de ridicare*** *şi eforturile pentru a o obține,*
- *a* ***discerne acțiunea Spiritului*** *sfințitor în inima lui,*
- *a-i propovădui o* ***iertare*** *pe care numai Dzeu poate să o acorde,*

- *a «celebra»* ***reîmpăcarea*** *sa cu Tatăl înfățișată în parabola fiului risipitor,*
- *a-l* ***reintroduce*** *pe păcătosul iertat* ***în comuniulea eclezială*** *cu frații,*
- *a-l* ***dojeni*** *în mod patern pe acel penitent cu un hotărât, încurajator şi prietenesc «De acum încolo să nu mai păcătuieşti» (In 8,11)"* (nr. 29)

Nu ne propunem aici să facem o descriere teologică a sacramentului, descriere ce se presupune a fi dezvoltată în cursul *Despre sacramente* şi, de asemenea, în cursul de *Morală* din curicula universitară. Intenția este aceea de a specifica câteva considerații practice care să fie de folos viitorilor preoți în munca lor în scaunul de spovadă. Totuşi, anumite sublinieri de ordin teologic sunt absolut necesare.

Un preot care îşi propune să instituie o pastorație sănătoasă a spovezii trebuie să țină cont de câteva aspecte:

- Există o **aspirație comună** spre primirea iertării şi a reîmpăcării (orice om îşi doreşte să vadă rezolvate tensiunile între care trăieşte, să învingă diviziunile mai mari sau mai mici din viață. Deja de la vârste mici, orice copil tinde să se simtă **vinovat**, atunci când nu găseşte alte explicații pentru situațiile care merg prost (părinții care se ceartă, lipsurile în familie, etc);
- Cu toate acestea, există o tentație în cultura actuală de a nu vorbi niciodată despre „**păcat**" şi chiar de a nu mai înțelege sensul şi semnificația acestuia. Papa Pius al XII-lea: „*Păcatul acestui secol este chiar pierderea simțului păcatului*";
- Păcatul poate fi înțeles în **tripla** sa împărțire: 1) neascultare *față de Dzeu* (excluderea, ruptura cu, neascultarea față de El; 2) ruptură, dispreț *față de sine* însuşi; 3) ruptură, dispreț, rupere a

comuniunii *cu ceilalți*. Păcatul este, de regulă, personal: aparține cuiva care are cunoştiință deplină sau limitată, libertate deplină sau limitată (acest criteriu ne poate ajuta la discernământul între păcate mortale sau veniale). Există şi păcate acumulate, care par să fi asumat dimensiuni sociale, care întrec responsabilitatea unui singur om; pot fi numite „structuri ale păcatului".

- Rădăcina ultimă a păcatului nu este lesne de înțeles: există o **dorință de rău** înrădăcinată în inimile oamenilor şi ale popoarelor, pe care sf. papă Ioan Paul al II-lea o denumea adesea „*mysterium iniquitatis*" (misterul răului); acestuia i se opune „*misteriun pietatis*", misterul profundei milostiviri a lui Dzeu (1Tim 3,15).
- Unul dintre aspectele fundamentale ale spovezii este **pocăința menită spre convertire**, înțeleasă ca şi schimbare profundă şi intimă a direcției existențiale, sub influența Cuvântului lui Dzeu şi a perspectivei Împărăției. Penitența se traduce în gesturi concrete (cu cât mai concret şi mai clar, cu atât mai bine!)

- Reîmpăcarea cu Dzeu presupune trei dimensiuni:
  - *A-şi veni în fire* (primul pas prin care a început convertirea fiului risipitor -Lc 15,17). În greacă, această atitudine se numeşte *metanoia*=convertire, adică a-şi întoarna sufletul, făcându-l să se întoarcă spre Dzeu. *Decizia de a se întoarce acasă a fiului risipitor* trebuie în mod necesar să caracterizeze orice activitate penitențială;
  - *Căința* pentru răul săvârşit;
  - *Împlinirea pocăinței*, care înseamnă restabilirea echilibrului şi a armoniei frânte prin păcat.

- Reîmpăcarea sacramentală este, înainte de toate, un **act al lui Dzeu** care, rămânând credincios iubirii Sale, îl **primeşte** pe omul care s-a îndepărtat, în **comuniune deplină**. Dzeu, plin de îndurare, nu îşi închide niciodată inima faţă de nimeni.

- Preotul care spovedeşte este *alter Christus* în deplinătatea prezenței şi a slujirii Lui (activitatea preotului nu este substitutivă lui Cristos, ca şi cum acesta ar fi absent). Preotul confesor este cel care apare credincios şi plin de milă, frate al celui păcătos, păstor hotărât să caute oaia pierdută, doctor care vindecă şi întăreşte, învățător care proclamă adevărul şi indică calea lui Dzeu, judecător care judecă după adevăr şi nu după aparențe.
- Orice spovadă, pe cât de „banală" şi de ascunsă, este un **act al întregii Biserici**, care este ea însăşi un mare sacrament al reîmpăcării.

Există diferite **tipuri de acțiuni** pe care preotul le poate desfăşura pentru a sensibiliza poporul vizavi de sacramentul spovezii. Vorbim aşadar despre o aşa-numită *pastorație a spovezii*:

- **Dialogul** cu oamenii, prin care –cu discreție şi delicatețe, în ocazii private dintre cele mai felurite- li se aduce aminte acestora valorile predicate de către Domnul şi sunt îndemnați spre împăcarea cu El.
- **Cateheza asupra reîmpăcării/spovezii**: preotul este chemat să desfăşoare o permanentă muncă de catehizare în predici, în ore de catehism, în întâlniri personale ori comunitare, şi prin viața lui.

O cateheză asupra tainei spovezii trebuie să atingă şi teme precum: sensul păcatului, ispitele, postul, milostenia, pomana, legătura dintre păcat personal – păcat social, sensul escatologic al vieții, reîmpăcarea cu Dzeu, cu sine însuşi, cu ceilalți, cu creația.

- **Momente pastorale de spovadă** –*Veghea penitențială* (în care un grup se roagă, meditând o pagină din Cuvântul lui Dzeu, are parte de o predică ce îndeamnă spre cercetarea cugetului şi mărturisire, urmată de spovezi individuale, pentru care sunt convocați mai mulți preoți).
- **Disponibilitatea preotului pentru spovezi** în date constante şi bine determinate.

În aceeaşi exortație port-sinodală „***Reconciliatio et paenitentia***", papa Ioan Paul descria astfel calitățile necesare confesorului:

> *„Pentru o îndeplinire eficientă a acestei slujiri, confesorul trebuie să aibă în mod necesar calități umane precum prudența, discreția, discernământul, fermitatea temperată de blândețe şi bunătate. El trebuie să posede, de asemenea, o* ***pregătire*** *serioasă şi temeinică, nu fragmentată ci* ***integrală*** *şi armonioasă, în diferitele ramuri ale teologiei, în pedagogie şi în psihologie, în metodologia dialogului şi, în special, în cunoaşterea vie şi comunicativă a Cuvântului lui Dzeu. Dar însă şi mai necesar este ca el să aibă o* ***viață spirituală*** *intensă şi genuină. Pentru a-i conduce pe ceilalți pe calea perfecțiunii creştine, slujitorul spovezii trebuie să străbată el însuşi, cel dintâi, această cale şi, mai mult cu faptele decât prin discursuri lungi, să dea mărturie despre o experiență reală de rugăciune trăită, de*

practicare a virtuților teologale şi morale, de ascultare fidelă a voinței lui Dzeu, de dragoste față de Biserică şi de supunere față de magisteriul ei.

Tot acest bagaj de daruri umane, de virtuți creştine şi de abilități pastorale nu se improvizează, şi nici nu se dobândeşte fără efort. Pentru slujirea pocăinței sacramentale, fiecare preot trebuie să fie pregătit deja din timpul anilor de Seminar, pe lângă studiul teologiei dogmatice, morale, spirituale şi pastorale (care constituie, oricum, o singură teologie), cu ştiințele asupra omului, metodologia dialogării şi, îndeosebi, a colocviului pastoral. Mai apoi, el va trebui să fie pornit şi susținut în primele experiențe. Va trebui să poarte de grijă propriei sale perfecționări şi aduceri la zi, prin studiul permanent. Ce comoară a harului, ce viață adevărată şi ce iradiere spirituală ar avea loc în Biserică dacă fiecare preot s-ar arăta râvnic să nu lipsească niciodată, din neglijență ori din alte pretexte, de la întâlnirea cu credincioşii în scaunul de spovadă, şi ar fi încă şi mai râvnic să nu se ducă niciodată nepregătit, sau lipsit de calitățile umane care sunt indispensabile ori de condiții spirituale şi pastorale" (nr. 29).

La lumina acestui text, vom încerca să facem câteva considerații.

Premiză: discutând următoarele aspecte, va fi uşor să ne vină în minte mai ales exemple concrete de preoți care NU au pus în practică cele menționate aici. Discuția va încerca să indice idealul, față de care suntem cu toții încă pe drum...

Pentru a fi un bun confesor, preotul are nevoie de:

- **Pregătire îndepărtată**
  - pregătirea teologică în anii de Seminar, adică **studiul** temeinic al Teologiei, îndeosebi al Teologiei Morale
  - cizelarea capacității de **a sta între oameni**, de a conversa şi de a asculta. Cizelarea capacității de a fi empatic. Cultivarea prieteniilor bazate pe altruism şi fidelitate
- **Pregătirea proximă**
  - Întreținerea unei **vieți spirituale** reale şi responsabile (=care problematizează, îşi pune întrebări, caută şi reține răspunsuri)
  - Formarea permanentă a preotului, pe baza căreia acesta **se ține la zi** cu ştiința teologică, cu spiritualitatea şi cu mersul lumii
  - **Meditația zilnică** pe lecturile biblice din Liturghie (lectio divina), şi **lectura spirituală** frecventă (vieți de sfinți, tratate de spiritualitate) pot constitui o sursă de inspirație pentru sfaturile pe care trebuie să le dai;
  - O **auto-cunoaştere** bună: faptul de a-ți explora trăirile şi stările sufleteşti, trăind cât mai puțin în mod automat şi impulsiv, te poate ajuta să fii o persoană profundă, în stare să îi înțeleagă pe alții. Dedică-ți timp pemtru a scrie un *jurnal* personal.
  - **Punctualitatea şi precizia,** mai ales dacă există o oră precisă la care credincioşii au fost anunțați că preotul va fi prezent la spovezi

- Pregătirea înainte de a intra în scaunul de spovadă: **reculegerea, rugăciunea**.

- **Calități necesare în desfăşurarea actului spovezii:**

  - *Umilința*
    - Când eşti preot şi intri la spovadă, aminteşte-ți că **nu te afli acolo ca să auzi virtuți şi fapte lăudabile**, ci păcate şi lucruri adesea negative şi ruşinoase. Adu-ți aminte că eşti ca un *sac de gunoi*, în care lumea aruncă lucrurile cele mai urâte şi mai murdare (sau, mai bine zis, sacul de gunoi ***este*** Cristos, iar noi suntem doar intermediarii Lui)
    - Se poate întâmpla să îți vină la spovadă **oameni cu rang înalt**, episcopi, protopopi, primari, persoane care –în general- sunt repere morale pentru ceilalți. Nu te scandaliza de ceea ce poți să auzi: adu-ți aminte că ei vin la tine în calitate de oameni care au nevoie de milostivirea lui Dzeu.

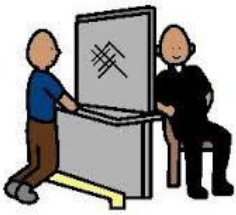

    - Pentru ca să nu te miri ori să te sminteşti de ceea ce auzi la alții, **adu-ți aminte că şi tu eşti un om păcătos** care are nevoie de îndurarea Domnului.

- *Prudența*
  - În calitate de confesor, este bine să fii atent nu doar la sensul cuvintelor, ci la comunicarea globală, non verbală care are loc (tonul vocii, limbajul trupului, jocul privirii). Foarte adesea, anumite stări şi situații sunt exprimate în mod implicit şi nu explicit.
  - În consecință, preotul trebuie să fie prudent, atât în **a mustra**, cât şi în **a consola**. Încearcă să nu fii naiv.
  - Este bine ca penitentul să fie **lăsat să spună ceea ce are de spus**, fără a fi întrerupt. Completările din partea confesorului trebuie doar să aibă loc atunci când penitentul se blochează ori –oarecum- o solicită. Aşadar nu te grăbi, nu avea pretenția să conduci momentul; oricum, marele „Actor" este Dzeu.

  - Pot să existe situații în care penitentul să confunde scaunul de spovadă cu o **discuție** cu un cunoscut, pierzându-se în **amănunte şi detalii** (chiar în numele dorinței de a face o spovadă bună şi completă). În aceste cazuri, poți să-i atragi atenția cu blândețe şi caritate şi să-i ceri mai multă sobrietate şi concizie.

- Încearcă să intuieşti în ce măsură penitentul este **dispus să accepte sfaturi**. Nu te grăbi să fii sfătos şi mai ales nu fi **lung** (fii delicat atât faţă de penitent, cât şi faţă de ceilalţi oameni care probabil că aşteaptă afară la rând).
- Pentru ca **sfaturile** pe care i le dai să nu fie lipsite de relevanţă (adică doar o proiecţie a ta cum că e ceea de ce penitentul are nevoie), poţi chiar să-l întrebi pe el: „Din păcatele pe care le-ai mărturisit, există vreounul asupra căruia ai dori mai mult să lucrezi?"
- Când asculţi spovezile, se poate întâmpla să auzi **păcate în care cazi şi tu**. Nu încuraja-scuza penitentul mărturisind că ai şi tu aceeaşi problemă, pentru că rişti o plafonare a colocviului la un nivel jos, de păcat. Aminteşte-ţi că în acel moment eşti *alter Christus.*
- Există numeroşi penitenţi care îşi mărturisesc păcatele, încercând –în acelaşi timp- să găsească **scuze şi justificări** pentru comiterea lor. În aceste cazuri reaminteşte-le că –la spovadă- *este Cristos cel care ne justifică în faţa Tatălui*, nefiind nevoie de justificările noastre omeneşti. Învaţă-i pe credincioşi că stilul spovezii trebuie să fie concis şi sobru, fără a intercala „înfloriturі".

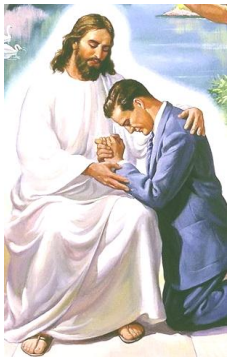

- Prudența este necesară şi în **stabilirea canonului** de pocăință, cât poate sau nu să primească un penitent, pe baza condițiilor spirituale şi existențiale (atenție la a nu da canoane excesiv de grele).

- *Discreția*
  - Nu întreba **amănunte** care să îți dezvăluie **viața** şi **identitatea** penitentului. Acceptă ceea ce acesta este dispus să îți reveleze despre sine şi nu pretinde mai mult.
  - Este adevărat că Conciliul de la Trento prevedea ca fiecare confesor să întrebe **numărul** dăților în care un anume păcat a fost săvârşit şi **circumstanțele** care-i pot schimba gravitatea. În ultimul secol, Biserica i-a îndemnat pe confesori mai degrabă la discreție. În cazul în care spovada este *prea* vagă, poți să îți îndemni penitentul să fie mai clar; atenție însă, criteriul NU trebuie să fie niciodată acela al *curiozității* preotului.
  - Îndeosebi atunci când poate fi vorba de păcate de natură sexuală, limitează-te la ceea ce este dispus penitentul să mărturisească, **fără a-i cere elucidări** (în mod morbos).

- *discernământul*
  - există persoane care par că vin să spovedească **păcatele altora** (soț, soție, copii, şef, colegi de serviciu). Cu delicatețe ajută-i să se

redreseze, amintindu-le că o spovadă bună priveşte păcatele lor.

- Ține minte că omul îşi aduce la spovadă caracterul şi stilul personal, care se reflectă în modul în care îşi articulează mărturisirea. Prin urmare, se pot recunoaşte diferitele **tipuri de temperamente**: colericul, sangvinicul, melancolicul, flegmaticul, precum şi de **trăsături caracteriale**: obsesivul, rigidul, laxul, timidul, scrupulosul, etc. Este important să înțelegi aceste aspecte, care influențează modul în care oamenii îşi evaluează starea de păcat şi pe acela în care primesc iertarea.

- Mai ales dacă ai penitenți care te-au ales ca şi confesor stabil, se presupune că le cunoşti starea, slăbiciunile şi păcatele pe care le săvârşesc în mod frecvent. **Nu-ți pierde răbdarea şi înțelegerea** cu ei! Nu uita că, în ultimă instanță, nu eşti tu care iei act de slăbiciunea lor, şi nici Cel care acordă iertarea.
- Încearcă să îți dai seama **dacă persoana se căieşte cu adevărat** de păcate şi vrea să se schimbe, sau nu. Dacă nu, încearcă să o ajuți să-şi înlăture eventualele blocaje.
- Uneori, sub anumite păcate mărturisite în mod repetat şi compulsiv (mici păcate „paravan"), se pot ascunde **adevăratele mari păcate**, pe care –

adesea- penitentul nu le conştientizează ori faţă de care găseşte fel de fel de scuze pentru a nu le mărturisi şi a nu le privi ca atare.

- Există persoane intră în confesional, însă **fără să vină neaparat să se spovedească** (genul de persoane care nu spun niciun păcat sau chiar afirmă explicit că nu au păcate). Fără a arunca în dreapta şi în stânga cu *dezlegări*, acestora li se poate da o simplă binecuvântare.
- În timpul spovezilor, dă-ți toată silința să rămâi **atent şi prezent**. Acest lucru îți va fi de ajutor în cuvântul de îndemn pe care va trebui să-l spui şi în fixarea penitenței.

- *fermitate temperată de blândețe şi bunătate*
  - există situații în care, anumite persoane comit **păcate** pe care **nu vor să le recunoască** ca atare. Ține minte că la spovadă lucrezi şi formezi conştiințe.
  - Când **dojeneşti**, fă-o cu blândețe, niciodată cu scopul de a umili, ci doar dacă ți se pare –în mod evident- că poate ajuta.
  - Încearcă **să încurajezi**, să găseşti pozitivul şi să-l arăți. Uneori, umilirea trăită prin săvârşirea unor păcate şi, mai apoi, umilirea din actul mărturisirii lor, este o lecție suficientă pentru penitent; nu trebuie neaparat să intervii ori să-i

măreşti povara.

- Există **păcate pe care nu ai permisiunea să le dezlegi** (păcatele rezervate Sf. Scaun ori când ai dezlegat deja numărul maxim de avorturi). Fii foarte blând în a comunica acestor penitenți că nu poți să le acorzi dezlegarea.
- Aceeaşi atitudine va fi observată în cazul **divorțaților recăsătoriți** ori atunci când penitentul nu întruneşte condițiile efective pentru primirea dezlegării.
- Confesori Sfinți precum Padre Pio din Pietrelcina recurgeau adesea la a certa cu asprime pe anumiți penitenți, ajungând chiar să-i expedieze de la spovadă fără să le acorde dezlegare. Respectivii sfinți o făceau însă, având un acces profund şi real la sufletele respective, în care „citeau" că aceea era cea mai bună metodă terapeutică pentru momentul respectiv. Mai apoi, se întâmpla că petreceau câte-o noapte întreagă în rugăciune, mijocind pentru păcătosul respectiv. Nu fă la fel, adică nu certa cu asprime şi nu alunga cu duritate pe cineva de la spovadă decât dacă: 1) ai carisma citirii în conştiință, care te face să înțelegi că aceea este soluția cea mai bună în acel moment; 2) eşti dispus să stai treaz toată noaptea care urmează, rugându-te pentru cel pe care l-ai tratat aspru. Atenție însă la situațiile în care, sub masca unui confesor omniscient, se ascunde un *ego*

supradimensionat.

Cuvântul de îndemn

- **ESENȚIAL:** prima misiune la care este chemat preotul confesor care ascultă spovezi este aceea de a-i proclama, de a vesti, de a aminti penitentului ***milostivirea lui Dzeu*** care îi vine în întâmpinare aici şi acum. Sfaturile sunt opționale, însă această proclamare NU trebuie să lipsească.

- **Proclamă tuturor îndurarea Domnului**.Nu fă spovezi „pe bandă", în care să nu spui niciun cuvânt în afară de canon şi de actul de dezlegare. Şi dacă ai la spovadă un expert într-ale teologiei sau un personaj din ierarhia înaltă, adu-ți aminte că –în acel moment- el este un om care caută să lupte cu propriile slăbiciuni, având şi el nevoie de întâlnirea cu milostivirea lui Dzeu.
- Aşa cum s-a specificat deja, fii **atent** în timpul ascultării spovezii şi nu te pierde în alte gânduri, pentru ca să poți spune un cuvânt potrivit.
- Încearcă să găseşti **conexiuni viabile între Cuvântul lui Dzeu** (evanghelia zilei) **şi situația** pe care ți-a prezentat-o penitentul. Nu uita, Cuvântul lui Dzeu este foarte puternic, este *performativ* (are capacitatea de a realiza ceea ce afirmă).
- Aşa cum s-a mai menționat, încearcă să intuieşti în ce măsură persoana este **receptivă şi are nevoie de sfaturile** pe care eşti gata să i le dai. Evită să fii insistent, fiind atent la ceea ce persoana poate să ducă în acel moment (Există un proverb: *nu strica orzul pe gâşte!)* ☺

- Ai încredere în suflul inspirației Domnului. În timp ce asculți spovada, fără a te distrage, roagă-te: *Doamne, arată-mi ce e mai bine pentru sufletul acesta!*
- Nu fii lung şi nu ține mult: amintește-ți că există o diferență clară între spovadă şi colocviul de direcție spirituală. Dacă vezi că penitentul tinde să se lungească, reamintește-i această diferență şi –eventual- invită-l să revină pentru discuții cândva în afara spovezii. Este bine să educăm şi oamenii să facă această diferențiere!

Fixarea canonului de pocăință

- Pe cât posibil încearcă să NU adopți un şablon universal de canoane de pocăință, de exemplu: 3 Tatăl nostru, 3 Născătoare, pe care să le dai la toată lumea, în mod nediscriminat.
- Pentru a nu adopta mereu aceleaşi canoane, adu-ți aminte că Biserica posedă o mare bogăție de practici spirituale, dintre care poți alege:
    - Anumite rugăciuni precise, pre-existente
    - Psalmi
    - Rugăciune spontană, deprinzând tăcerea minții şi contemplarea Domnului, evitând folosirea cuvintelor şi a gândurilor
    - Meditație asupra unui mister de credință ori asupra unei pagini din Scriptură, care poate să cuprindă: imaginarea locului, punerea în pielea unor personaje, observarea reacțiilor şi a gesturilor, ascultarea cuvintelor ce

se rostesc. Meditația poate să se încheie cu un dialog spontan cu Domnul

- Îndemnul spre fapte concrete de caritate.

- Încearcă să înțelegi **ceea ce l-ar ajuta cu adevărat** pe penitent, în funcție de starea şi de problemele pe care le-a ridicat, iar canonul de pocăință pe care îl propui să deschidă un drum, să fundamenteze o practică spre o adevărată creştere spirituală;
- **Nu** da niciodată canoane de pocăință din care să obții **beneficii** (*spirituale:* e mai bine ca -în acel context- să nu-l pui să se roage pentru tine; *materiale:* să nu impui niciodată să-ți plătească intenții, să aducă sume de bani ca donație ori alte bunuri la Biserică). Nu uita că spovada este o întâlnire de reîmpăcare între Dzeu şi un suflet, iar tu eşti doar slujitorul care dă vizibilitate iertării şi milostivirii.

Când eşti paroh:

- Biserica admite atât spovada făcută stând față în față, cât şi pe cea separați de un grătar (care să împiedice vizibilitatea). Dacă dotezi biserica cu un scaun de spovadă, încearcă să prevezi la confesional posibilitatea ambelor opțiuni. Unii penitenți se simt stimulați de ascundere şi de anonimat, pe când pe alții, despărțitura îi stânjeneşte.
- Invită din vreme în vreme preoți străini pentru ascultarea spovezilor credincioşilor tăi. Nu avea pretenția să fii confesorul lor unic.

În general

- Când spovedeşti, încearcă să **fii tu însuți**, fără gesturi şi atitudini simulate (false), fără să îți schimbi vocea şi fără să încerci să dai impresia că eşti prea sigur şi că ții totul sub control, ştiindu-le pe toate;
- Fii părinte, dar **nu** adopta o **atitudine paternalistă;**
- Încearcă să fii chiar surâzător şi să-i ajuți pe penitenți să îşi depăşească temerile şi inhibițiile;
- Mai ales la început, când ai fost hirotonit de puțin timp, **acceptă că încă nu ai experiență**, însă nu te descuraja. Dacă vei fi aplecat şi-i vei da importanța cuvenită, scaunul de spovadă poate fi o minieră de înțelepciune evanghelică, pastorală şi umană. Ai răbdare!
- Acceptă **să ceri sfat** şi să permiți să fii ajutat. Cu propriul tău confesor (ori cu un formator sau confrate mai cu experiență), poți să verifici –mai ales la început- care este mersul, evoluția, dificultățile, întrebările care însoțesc primii tăi paşi de confesor;
- Acceptă că **nu toți penitenții pot să se simtă inspirați de către tine** şi, prin urmare, să recurgă la alți confesori (chiar şi după ce te-au frecventat o perioadă). Acceptă ca pe ceva care face parte din viață!

- Oricum, fereşte-te de **ispita de a te compara cu alți preoți**, pentru a alcătui o statistică a celui căutat cu precădere de penitenți, a celui care are mai mulți, etc...
- **Roagă-te pentru**

penitenții tăi! Sf. Leopold Mandić, un capucin croat care şi-a petrecut bună parte din viață la Padova, într-un scaun de spovadă (trupul lui a fost solicitat la Roma de către Papa Francisc, împreună cu cel al lui Padre Pio, pentru deschiderea Jubileului Milostivirii) obişnuia să se scuze, atunci când era găsit rugându-se în biserică la ore mici: *„Stau aici şi mă rog, completând canonul penitenților mei. Mulți dintre ei sunt slabi şi nu ar putea să ducă canoanele pe care le-ar merita. Şi atunci le dau lor o parte, iar restul fac eu...".*

- **Spovedeşte-te** la rândul tău. Fă-o bine, cu conştiinciozitate şi regularitate.

Un text din *Directoriul pentru slujirea şi viața preoților* (nr. 53-54) rezumă câteva din cele menționate:

Devotamentul în slujirea Împăcării

52. *Atît în temeiul funcției sale cît și în temeiul Hirotonirii sacramentale, preotul va trebui să-și dedice timpul și energia pentru a asculta mărturisirile credincioșilor care, cum o arată experiența, merg bucuroși să primească acest Sacrament acolo unde știu că găsesc preoți disponibili. Acest lucru este valabil pretutindeni, dar mai ales pentru bisericile din zonele cele mai frecventate și pentru sanctuare, pentru care se poate organiza o colaborare frățească și responsabilă cu preoții călugări sau în vîrstă.*

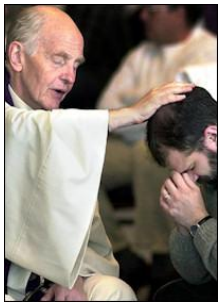

Fiecare preot va respecta norma bisericească ce apără și promovează valoarea spovezii individuale și acuzarea personală și integrală a păcatelor proprii, într-un dialog direct cu confesorul, păstrînd folosirea spovezii și a dezlegării colective doar pentru

cazurile extraordinare prevăzute de dispozițiile în vigoare și în condițiile cerute. Confesorul va ști astfel să lumineze conștiința penitentului cu cîteva cuvinte care, oricît de scurte ar fi, vor trebui să fie apropriate situației concrete, spre a favoriza o orientare personală reînnoită spre convertire și a-i influența în profunzime drumul lui spiritual, și prin impunerea unei pocăințe adecvate.

În toate cazurile, preotul va ști să mențină celebrarea Împăcării la nivelul sacramental, depășind pericolul de a o reduce la o activitate pur psihologică sau doar formală. Aceasta se va manifesta între altele în modul de a trăi cu fidelitate disciplina în vigoare referitoare la locul și la scaunul spovezii.

Necesitatea de a se spovedi

53. *Ca orice bun credincios, preotul are și el nevoie să-și spovedească păcatele și slăbiciunile. El este cel dintîi care știe că practicarea acestui sacrament întărește credința și dragostea față de Dumnezeu și față de aproapele.*

Pentru a putea arăta cît mai eficient frumusețea Pocăinței, e indispensabil ca slujitorul sacramentului să ofere o mărturie personală, precedîndu-i pe ceilalți credincioși în experiența iertării. Această experiență constituie de altfel prima condiție pentru revalorizarea pastorală a sacramentului împăcării. În acest sens, e bine ca credincioșii să știe și să vadă că preoții lor se spovedesc și ei în mod regulat: «Toată viața preotului suferă un declin inevitabil dacă el însuși, din neglijență sau din oricare alt motiv, nu recurge în mod regulat și cu o credință și o evlavie adevărată la sacramentul Pocăinței. La un preot care nu s-ar mai spovedi sau s-ar spovedi prost, ființa și acțiunea preoțească s-ar resimți repede, și însăși comunitatea al cărei păstor este n-ar întîrzia să-și dea seama».

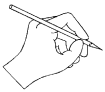

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 11 - *7 mar*

Preotul şi direcțiunea spirituală I

Directoriul pentru viața şi slujirea preoților afirmă:

> *Paralel cu sacramentul Împăcării, preotul nu va omite să-şi exercite* ***slujirea îndrumării spirituale****. Redescoperirea şi răspîndirea acestei practici, trăite şi în afara administrării sacramentului Pocăinței, sînt o mare binefacere pentru Biserică în timpul prezent. Atitudinea generoasă şi activă a preoților, în momentul în care o practică, constituie o importantă ocazie pentru a recunoaşte şi pentru a susține vocațiile la preoție şi la diferitele forme de viață consacrată.*
>
> *Pentru a contribui la ameliorarea spiritualității lor, e necesar ca preoții să practice ei înşişi îndrumarea spirituală. Încredințîndu-şi formarea sufletului lor în mîinile unui confrate înțelept, ei se vor maturiza de la începutul slujirii lor, în conştiința importanței de a nu păşi singuri pe drumurile vieții spirituale şi ale angajării pastorale. Folosindu-se de acest mijloc de formare eficient, atît de bine experimentat în Biserică, preoții vor beneficia de o libertate totală în alegerea persoanei care să-i călăuzească.* (nr. 54)

- Există aşadar în Biserică o practică de însoțire spirituală, care nu coincide cu spovada: **paternitatea** sau **direcția spirituală**. Deja din antichitate, creştinii alergau la călugării retraşi în pustiu pentru a găsi sfaturi şi povețe pentru trăirea vieții lor spirituale.
- Cine este cel care conduce spiritual? Tradiția Bisericii recunoaşte în *spirituali* atât preoți, cât şi laici, atât bărbați, cât şi

femei. O călugăriță sau o femeie creştină poate să conducă spiritual (vezi la nota 25 povestirea lui Henri Nouwen)[25]. Spiritul Sfânt a fost dat fiecăruia la Botez şi la Mir, de unde posibilitatea de a spune un cuvânt, de a ajuta în lupta cu diavolul, de a povățui, de a ajuta în arta discernământului de a-i conduce cu înțelepciune pe alții pe căile lui Dzeu.

Henri Nouwen

[25] **Henri Nouwen** (1932-1996) a fost un preot olandez care a trăit în Statele Unite. Specialist în spiritualitate şi în psihologie, a fost duhovnicul foarte multor persoane şi a fost un scriitor de cărți de spiritualitate deosebit de prolific şi de inspirat. Pe când parcurgea o situație personală de criză interioară, a întâlnit-o pe maica Tereza de Calcutta care i-a adresat câteva cuvinte, jucând pentru el rolul de "maică spirituală". Redăm întocmai povestirea lui Nouwen: "*S-a întâmplat odată, cu mulți ani în urmă, că am avut privilegiul de-a o întâlni pe Maica Tereza de Calcutta. Aveam multe probleme în momentul acela şi am decis să mă folosesc de respectiva ocazie pentru a-i cere sfatul. De abia ce ne-am aşezat, am început să-i turui problemele şi dificultățile mele, încercând să o conving de cât de complicate erau! Atunci când, după vreo zece minute de explicații elaborate, am tăcut în sfârşit, Maica Tereza m-a privit liniştită şi mi-a spus: «Bine, dacă vei dedica o oră pe zi pentru a-L adora pe Domnul tău şi nu vei face niciodată ceea ce ştii că e rău… toate vor merge bine!» Atunci când mi-a vorbit astfel, mi-am dat seama dintr-o dată că găurise marele meu balon umflat… alcătuit dintr-o complicată autocompătimire. (…) Am rămas surprins de răspunsul ei, încât nu am mai simțit nicio nevoie de a mai continua discuția. (…) Puținele ei cuvinte s-au imprimat în mintea şi în inima mea (…), într-un mod simplu şi direct. Ştiam că* ***spusese*** *adevărul şi că îmi rămânea tot restul vieții pentru a* ***trăi*** *acest adevăr (…): mi-am dat seama că pusesem o întrebare de jos, căreia ea i-a dat un răspuns de sus (…), din locul lui Dzeu, nu din locul tânguielilor mele. În bună parte a timpului, noi reacționăm la întrebări de jos prin răspunsuri de jos: rezultatul este că există tot mai multe întrebări şi, adesea, tot mai multă confuzie. Răspunsul Maicii Tereza a fost precum un fulger de lumină în întunecimea mea. Am cunoscut dintr-o dată adevărul despre mine însumi*". (Din Henry Nouwen, *Vivere lo spirito*, Queriniana, Brescia 1995, pag. 82).

Vom folosi în text în mod convenţional expresia „părinte spiritual", fără a uita că un îndrumător poate fi şi o persoană ce nu a primit harul preoţiei;

- principala misiune a părintelui spiritual este aceea de a-l ajuta pe creştin să înţeleagă ***care este sensul, direcţia şi prezenţa lui Dzeu în viaţa lui***. Atenţie, ca îndrumător spiritual este foarte uşor să pretind ca celălalt să păşească pe calea *mea* (=să devin EU centrul), dar este mai folositor să mă forţez să înţeleg alături de el care este *direcţia în care Dzeu îl cheamă* şi îl îndrumă (să permit ca Dzeu să rămână la centru);
- părintele spiritual nu trebuie să-l conducă pe creştin undeva departe, ci trebuie să îl ajute să trăiască şi să înţeleagă prezenţa Domnului acolo unde se găseşte;
- nu există creştin care să nu aibă nevoie de direcţie spirituală. Aceasta nu este rezervată doar pentru câţiva, puţinii 'aleşi', care doresc să crească lăuntric, întrucât la creşterea spirituală sunt chemaţi <u>toţi</u> credincioşii.

CARACTERISTICI ALE PĂRINTELUI SPIRITUAL

- **Un om care ascultă**
  - *cuvântul Domnului*, prin rugăciune şi meditaţie constantă;
  - *viaţa concretă* a epocii în care trăim, chiar dacă nu este dependent de informaţie şi excesiv de implicat în aceasta;

- *viața oamenilor* care vin la el, încercând să se pună în situațiile lor, ajutându-i să se deschidă şi să vorbească. Este unul care nu are prezumția că a înțeles deîndată viața celuilalt, care nu îl etichetează imediat pe celălalt. Este un om care ascultă şi înțelege (chiar dacă, uneori, a fi înțeles are loc *altfel* decât se aşteaptă cel care este condus spiritual).

➢ **Un om care practică discernământ**

- Discernământul înseamnă a-l ajuta pe cel care vine să îți vorbească **să regăsească în propria-i viață direcția paşilor lui Dzeu**, mai ales atunci când semnele nu sunt prea clare.
- În munca de discernământ, părintele spiritual îl ajută pe cel care se lasă condus să înțeleagă **ce anume construieşte Dzeu în propria lui viață şi care sunt obstacolele** pe care le indtroduce *cel rău*.
- Părintele spiritual nu poate şi nu **trebuie să substituie conştiința** celui care este condus. Indică direcția, nu o impune.
- Spiritualul **nu este un psiholog**, chiar dacă descifrează viața celui pe care îl conduce.

➢ **Un om al cuvântului**

- Părintele spiritual este omul care **rosteşte un cuvânt**. Domnul îi dăruieşte harul cuvântului clar, potrivit pentru persoana în cauză
- Acest cuvânt nu trebuie neaparat să fie încântător, fascinant, întrucât înțelepciunea lui Dzeu nu are nevoie de cuvinte magice.

Un sfat dat odată de un preot cu experienţă: ***atunci când conduci spiritual, trebuie să fereşti persoana îndeosebi de tine însuți, de egoul şi de amorul tău propriu...***

În îndrumarea spirituală este mai preţios să-l ajuți pe celălalt să îşi găsească **răspunsurile** pe care le are deja în interiorul conştiinţei lui, (adică să-l ajuți să se dezvelească, să se înţeleagă), decât să-l năpădeşti cu răspunsurile şi sfaturile tale, care pentru el riscă să rămână idei din exterior.

CELE DOUĂ PUNCTE CENTRALE CARE TOT REVIN ÎN VIEȚILE OAMENILOR

În experienţa mea am văzut că există două puncte centrale care apar în viaţa oamenilor şi care constituie adesea cauza multor suferinţe, a unor decizii greşite şi a ne-asumării complete a credinţei creştine:

1. **DOMINAȚIA EGO-ului**

   „Dacă cineva vrea să vină după mine, să renunțe la sine, să-și ia crucea în fiecare zi și să mă urmeze" (Mt 16,24, Lc 9,23, Mc 8,34).

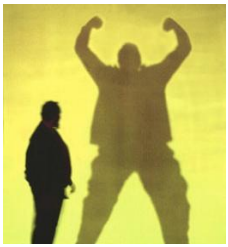

- Ego-ul este acea parte dintre noi care tot încearcă să ne convingă că este adevărata noastră esenţă, sufletul nostru real;
- Este omul vechi din noi (vezi teologia sf. Pavel –Rom 6,6), care începe să moară la primirea botezului, dar a cărui agonie ţine toată viaţa noastră;

- Ego-ul se manifestă prin toate dorințele noastre de supremație, de dominare a celorlalți (voința de a avea mereu dreptate, de a arăta că ceilalți greşesc ori sunt nişte răi, de a ne plânge, de a apărea ca victime, etc), tot ceea ce ne face să ne credem mari, în opoziție cu tot ce afirma Isus despre predilecția lui Dzeu pentru cei *mici* (Mt 18,1-4; Mc 9,33-36, Lc 9,46-47). (vezi şi alegerea locurilor din frunte la masă Lc 14,7-11).

2. INCAPACITATEA DE A TRĂI PREZENTUL

- Foarte adesea, prin gândurile care plăsmuiesc *ego*-ul (discutând, argumentând, plângându-se, visând, plănuind), omul este incapabil să trăiască şi să „locuiască" în mod profund clipa prezentă;
- A *fi prezenți în momentul de față* presupune a avea conştiința trează, activă;
- Dzeu lucrează **aici** şi **acum**: El nu face niciodată nimic *ieri*, aşa cum nu lucrează într-un *mâine*. Scriitorul C.S.Lewis punea în gura lui Sfredelin, diavolul expert care îl instruia pe mai tânărul drăcuşor Amărel în arta ispitirii omului: *ține-l pe om tot timpul ocupat în trecut sau în viitor, pentru că prezentul este singura cale pe care Duşmanul (=Dzeu) poate să-i dea întâlnire cu Veşnicia şi să o coboare în viața lui de muritor...*[26]*;*
- În diferite parabole, Isus a vorbit despre trăirea profundă a prezentului, când a povestit despre stăpânul plecat departe, pe care servitorii trebuie să îl aştepte fără ca să adoarmă (Mt 24,45-51; Lc 12,42-46). De asemenea, uleiul candelelor pe care l-au luat doar fecioarele înțelepte, poate fi interpretat ca această conştiință trează,

[26] Vezi C.S.Lewis *Sfaturile unui diavol bătrân către unul mai tânăr*, Ed. Humanitas, Bucureşti 2010, scrisoarea 15.

vigilentă la mişcările Domnului în propria viaţă (Mt 25,1-13; Lc 12,35-38);

- Lipsa de prezenţă (care ne sustrage spre trecut ori spre viitor) este „autoarea" ispitelor în rugăciune şi cauza –în general- a slăbiciunii vieţii de rugăciune. Tot aceasta ne împiedică să vedem şi să discernem semnele timpului (Lc 12,54-57);
- Incapacitatea acceptării momentului prezent, pe fondul unui *ego* supradimensionat, duce la incapacitatea acceptării disconfortului, a durerii, a persoanelor şi a unor amintiri neplăcute. Neacceptarea duce la **a opune rezistenţă** (uneori situaţiilor care există *deja*) şi, prin urmare, consumă energia, logorează şi creează suferinţă ulterioară. Tot aici se poate înscrie incapacitatea de-a ierta.

STILURI DE ÎNSOŢIRE /RELAŢIONARE

	Tip de relaţie	*Atitudine de fond*	*Metodă folosită*
1.	centrată pe directorul spiritual	autoritară	1. provocare 2. întrebări de tip inchizitorial 3. diagnoză rigidă (*„tu eşti aşa..."*) 4. sfătuire imperativ-directorială *(„Tu TREBUIE să faci cum îţi spun eu")*
2.	centrată pe problemă	democratică	1. susţinere 2. întrebări cu scop de explorare 3. analiză interpretativă 4. sfat-opinie

3.	centrată pe persoană	empatică	1. tăcere *(climat pentru a-i crea spațiu celuilalt)* 2. reformulări *(sau parafrazări)* 3. reflectarea sentimentelor *(spiritualul care înțelege în profunzime sentimentele celuilalt)* 4. Informare *(nu adoptă un stil inchizitorial, ci acționează punând întrebări atente...)*
4.	centrată pe Spiritul Sfânt	integrativă	1. rapport *(mod de a stabili un raport liber, care este constant şi semnificativ*) 2. întrebări pozitive care construiesc 3. plan sistemic 4. integrarea perspectivelor

SPIRITUL SFÂNT CA ADEVĂRATĂ CĂLĂUZĂ

Un părinte spiritual trebuie să se convingă că **actorul principal** , călăuzitorul şi cel care mişcă inimile nu este el însuşi, ci **Spiritul Sfânt**, care nu încetează niciodată să poarte de grijă.

Părintele spiritual, atunci când urmează *atitudinea integrativă* în relația cu cel care este condus, începe relaționarea cu persoana (sau cu grupul în cauză) stabilind un **rapport**. În consecință, încearcă să empatizeze (echivalând sau chiar *imitând)* poziția corpului, gesturile, tonul vocii şi folosirea anumitor cuvinte ori expresii lingvistice ale respectivei persoane.

În continuare, într-o relație de călăuzire spirituală:

1. odată săvârşit un moment de rugăciune (ajutându-l pe cel condus să devină conştient de prezența lui Isus, care este de față în ambientul respectivei întâlniri), şi

2. realizând prezența activă a Spiritului şi a Tatălui,

3. părintele spiritual poate să-i adreseze persoanei cel puțin una dintre cele *trei întrebări fundamentale* ale însoțirii care, fără îndoială, sunt constructive:

Ce anume produce în tine, acum, Spiritul Sfânt?

Ce anume ar face Isus dacă ar fi în locul tău, în acest moment?

Ce anume aşteaptă Dzeu Tatăl de la tine?

Când persoana a primit această/aceste întrebări este poate mai bine să o/le păstreze în inimă şi să continue să mediteze la ele fără să răspundă imediat. Odată ce le-a interiorizat cu adevărat, părintele spiritual o poate ajuta să planifice un prim pas către o acțiune concretă. Pornind de la propria-i *problemă*, pe care o priveşte la lumina celor trei întrebări ridicate mai sus, persoana poate construi un *plan sistemic*, răspunzând la întrebările următoare:

obiectiv	*ce anume <u>vrei</u> cu adevărat?*
acțiune	*ce anume <u>faci</u> pentru ca să obții ceea ce vrei?*
claritate	*cum anume <u>poți să ştii</u> că eşti pe punctul de a obține ceea ce vrei?*

flexibilitate *dacă nu obții ceea ce îți doreşti, ce alternative ai?*

OBIECTIVE SPECIFICE pentru conturarea unui plan sistemic

- Ca persoana să crească ca *persoană*
  - unică
  - conştientă
  - responsabilă
  - liberă
  - capabilă să iubească

- Ca persoana să se lase călăuzită de Spiritul Sfânt
  - să-l primească în credință
  - să-l întrebe: *Ce anume produci în mine, acum?*
  - să urmeze acțiunea actuală a Spiritului

- Ca persoana să-l urmeze şi să-l imite pe Isus
  - să gândească asemenea lui
  - să aibă sentimente asemenea sentimentelor lui
  - să acționeze asemenea lui
  - să fie asemenea lui

- Ca persoana să devină cu adevărat fiu/fiică a Tatălui
  - gând: *imagine de sine ca fiu al lui Dzeu*
  - sentiment: *încredere şi dragoste cu toată inima, mintea, puterile*

- comportament: *iubire frățească față de toți, bunătate, onestitate, dreptate, libertate...*
- rugăciune*: întâlnire ca fiu în credință şi în speranță*

➢ Ca persoana să îşi îndeplinească misiunea personală
- căutare
- descoperire
- îndeplinire

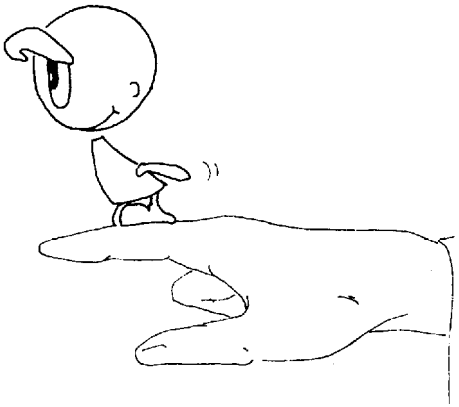

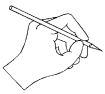

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 12 – *14 mar*

Preotul şi direcțiunea spirituală II

PLANUL DE VIAȚĂ SPIRITUALĂ PERSONALĂ ŞI PROCESUL DE UNIFICARE AL VIEȚII SPIRITUALE

Formarea spirituală este un ***proces de unificare-armonizare***

- este lent, are nevoie de timp
- este progresiv
- impune determinate condiții:
  - cunoaşterea de sine
  - fidelitatea
  - însoțirea din partea părintelui spiritual

Unificarea - în jurul a ce anume?

- este nevoie de stabilit un **CENTRU**=valorile constitutive ale **IDENTITĂȚII** noastre personale şi vocaționale.

Formarea este un proces dinamic, conflictual, personal

- crează o unitate de viață
  amonizează persoana în cauză
  - bogății şi limite
  - consistențe şi inconsistențe
- configurează persoana în jurul idealului şi a identității
  - personale
  - vocaționale

Duşmanii încercării de armonizare personală:

- împrăştierea
- traiul după cum bate vântul
- goana după experienţe.

În cadrul unui itinerar adevărat de creştere spirituală, persoana concretă îşi pune în joc planurile:

- fizic
- psihic
- afectiv
- spiritual.

Viaţa spirituală presupune şi dinamici umane: este de datoria noastră să le cunoaştem, pentru ca să putem ajuta persoanele care ni se adresează să răspundă DA Domnului, să lucreze cu Spiritul Sfânt.

Procesul de integrare cunoaşte 3 faze, care corespund celor 3 nivele ale omului: 1) viaţa fizică; 2) viaţa psihică; 3) viaţa spirituală.

Prima fază: ABSOLUTIZAREA (idealizare, visare)

- în viaţa spirituală, cel care predomină este sentimentul;
- lipseşte constanţa;
- fidelitatea, voinţa şi interesul sunt selective (*sau ceva eroic, sau nimic*!);
- viaţa spirituală este embrionară, întrucât lipsesc determinate baze. Persoana este imatură;

- alegerile concrete sunt determinate de către principiul *îmi place/nu-mi place;*
- acest lucru se poate verifica şi la nivel motivațional în alegerea vocației.

A doua fază: DIFERENȚIEREA (precum în fizic, la fel şi în viața spirituală)

- motivațiile se înmulțesc –există o confruntare;
- reacțiile afective sunt mai variate şi devin mai adecvate;
- cunoştințele devin mai precise şi mai profunde;
- realitatea apare ca fiind complexă, prietenoasă ori duşmănoasă.

Persoana învață şi se diferențiază; dobândeşte tot mai multă siguranță

- începe să îşi cunoască atât trăsăturile pozitive, cât şi cele negative;
- îşi formează o viziune mai obiectivă;
- tinde să îşi afirme *eu*-l mai ales făcând lucruri concrete; nu acceptă prea uşor să rămână pasiv chiar şi în fața acțiunii Spiritului;
- acordă o mare importanță metodei, cantității, experienței, se opune unor aspecte, absolutizează chestiuni în fond relative (absolutizează rugăciunea uitând înfrânarea, absolutizează caritatea uitând rugăciunea, absolutizează meditația uitând caritatea...).

În această fază a vieții spirituale şi vocaționale este important:

- să discern bine ceea ce este necesar aici şi acum, să-l promovez printre alte priorități, să-l întăresc;
- să verific validitatea mersului şi a intențiilor mele;
- să nu uit de sfera fizică, afectivă, psihică;
- să îmbin realismul cu educația la pasivitate, la contemplație;
- să rezist în fața dificultăților şi să nu alunec în a pretinde rezultate imediate ori un perfecționism nepotrivit.

A treia fază: INTEGRAREA

Aceasta are loc progresiv, la toate nivelele:

- de cunoaştere
- afectiv
- psihic

Angajamentul şi scopul: a face din viața mea un organism unitar-coerent-consistent, capabil să fie fidel.

Eu-l care şi-a dat o identitate pornind de la

- cine sunt?
- cine vreau să fiu?

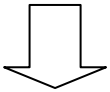

prin intermediul idealului, a valorilor

îşi organizează în jurul unui CENTRU

- dorințele
- nevoile
- valorile
- comportamentele

Există o integrare profundă între:

rugăciune	⟺	înfrânare
înfrânare	⟺	dragoste
dragoste	⟺	relație
acțiune	⟺	contemplație

Integrarea înfăptuieşte un proces de ierarhizare şi de centralizare a valorilor, a experiențelor, a relațiilor, a alegerilor concrete, a dimensiunii emotivă, comportamentală, conoscitivă.

Integrarea conduce spre maturitate
Unificarea „conduce" spre sfințenie.

Este un lucru bun ca Părintele spiritual să solicite şi să-l ajute pe cel pe care-l conduce să-şi facă un **PLAN PERSONAL DE VIAȚĂ SPIRITUALĂ**.

Planul nu durează o viață întreagă însă, chiar dacă rămâne neschimbat punctul de referință, planul poate să fie schimbat pe baza evoluției psiho-afective şi spirituale.

Este foarte pozitiv să ne rugăm pentru propriul plan.

Dacă ne uităm în istoria spiritualității, vom descoperi că fiecare sfânt, fondator, bărbat sau femeie îşi avea planul *său* de viață

spirituală: a rămas fidel acestuia şi şi-a construit plecând de la acest plan originalitatea sfinţeniei sale, precum şi răspunsul *său* propriu şi personal dat lui Dzeu care îl/o chema.

Pentru a avea ideile cât mai clare, poate favoriza mult persoana faptul de a-şi aşterne în scris acest plan.

Este indispensabil pentru conturarea (şi scrierea) unui astfel de plan:

- cunoaşterea de sine. Persoana să îşi cunoască propria istorie de viaţă
- să se roage. Să-l invoce pe Spiritul Sfânt
- să facă să crească în sine o voinţă fermă de a creşte, de a se realiza cu adevărat, de a-l iubi pe Dzeu cu originalitatea propriei persoane
- să aibă curaj să pornească pe un drum care te pune permanent în discuţie.

Persoana fără un plan:

- rămâne în bătaia situaţiilor ocazionale, a fragmentarietăţii, a improvizaţiei spirituale, a diferitelor condiţionări spirituale ... este un învins (de către situaţii, nevoi, necesităţi)
- este plăsmuită (folosită) de planul altcuiva (un plan neadecvat ce riscă să îl golească de originalitatea sa)
- riscă să trăiască multe frustrări şi sentimente de resemnare
- rămâne în anonimat pe planul vieţii spirituale.

PLANUL SPIRITUAL

„Ori te planifici tu, ori te planifică alții!"

Există câteva aspecte simple, însă de primă importanță, pe care părintele spiritual le poate sugera în munca însoțire spirituală, care nu ar trebui să lipsească din viața niciunui creştin:

➢ **fă un act de consacrare în primul moment al zilei**. Trebuie acordată o mare importanță primului moment al zilei, întrucât acesta are o mare relevanță atât din punct de vedere psihologic, cât şi spiritual. Abia trezit pentru o nouă zi, creştinul poate să facă

o ofrandă explicită a întregii zile care urmează (bucurii, suferințe, probleme, evenimente, întâlniri, etc). Anticipând prin acest act tot ceea ce se va trăi de-a lungul următoarelor 24 de ore, înseamnă a transforma complet tot conținutul zilei în rugăciune. Pentru a face acest lucru sunt de ajuns câteva secunde. Este suficient un act de consacrare/abandon împlinit din tot sufletul (cu o rugăciune deja compusă ori cu cuvinte spontane); mai apoi se va încerca trăirea de-a lungul zilei în pace lăuntrică, sub influența acestui act.

➢ Propune-ți **să faci anumite semne** şi fii constant în trăirea lor:

- *Semnul crucii* dimineața, la trezire, precum şi seara, la culcare
- *Rugăciunea „Îngerul Domnului"* când bat clopotele
- *Amintirea prezenței Domnului* în determinate circumstanțe

Trăieşte clipa! (*carpe diem*)

Trăieşte deplin momentul prezent, centrat pe ceea ce faci, ştiind că ceea ce faci cum este singura modalitate de a trăi cu adevărat. Momentul prezent este singurul timp real, din moment ce trecutul nu mai există, iar când va sosi, viitorul va apărea tot sub formă de prezent. E bine de evitat să te pierzi în amintiri –trăind din nostalgii- ori în imaginații asupra viitorului, trăind din vise şi iluzii. E vorba de a trăi fiecare ocupație sau acțiune, deci fiecare circumstanță concretă, ca pe o expresie a voinței lui Dzeu.

În acest fel, putem să comunicăm cu Dzeu în fiecare moment al vieții noastre –fie el măreț sau banal-; prin urmare, nu avem de trăit nimic ca fiind provizoriu, aşteptând pur şi simplu să treacă, pentru ca să vină la rând un alt tip de ocupație. Încearcă să trăieşti fiecare moment în profunzime, fără dispersiune şi fără să te laşi distras cu uşurință, concentrându-ți toate energiile în ceea ce faci chiar acum.

Astfel, viața capătă o mare intensitate umană şi spirituală, şi ajunge la o unificare interioară, care o ajută să aibă un mai mare randament în muncă şi o eliberează de osteneala psihică şi de oboseala mentală.

- **Rugăciunea**

Adevărata rugăciune nu este un simplu mijloc al vieții spirituale, ci este însăşi viața spirituală în act. Rugăciunea nu este atât o acțiune a noastră, cât –mai degrabă- o acțiune a Spiritului Sfânt în noi.

Trebuie să dăm importanță maximă rugăciunii zilnice fără a o confunda cu *rostirea de rugăciuni*, cu meditația ori cu lectura spirituală.

În esența ei cea mai profundă, rugăciunea înseamnă a te lăsa iubit, adică a crede în iubirea Tatălui care s-a arătat în persoana vie şi dădătoare de viață a lui Isus, şi a permite să fii privit cu iubire.

Rugăciunea este –de asemenea a sta într-o atitudine de prietenie cu Dzeu, a cultiva comuniunea cu cele trei Persoane înăuntrul nostru, etc.

Acest discurs „înalt" despre rugăciune riscă să rămână o simplă teorie dacă nu este întrupat în „**momente concrete de rugăciune**". Zborul către rugăciunea înaltă, pură, se face tot prin mici momente de rugăciune, fixate şi respectate în mod fidel. Este bine ca părintele spiritual să-l îndemne pe cel pe care-l conduce să îşi facă un **program zilnic de rugăciune**, din care este bine să nu lipsească:

- Sf Liturghie
- Orele canonice
- Devoțiuni varia (acatiste, Rozarul, Calea Crucii, etc).

➢ **Lectio divina, meditarea zilnică a Sf Scripturi**

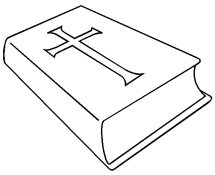

Se poate face:

- Urmărind textele Liturghiei din ziua respectivă
- *Lectio continua* – lecturând şi meditând pe rând câte-o carte a

Scripturii (în acest caz, avantajul poate fi acela de a aborda şi cărți din Vechiul Testament, care nu sunt cuprinse la Liturghie)

Este recomandabilă parcurgerea în paralel a unui comentariu, care să piloteze şi să prevină blocaje în lectură/meditație.

- **Lectura spirituală** în cadrul căreia, pe lângă alte cărți şi romane, creştinul include în programul personal cărți de spiritualitate, în scopul educării şi edificării interioare.

- **Prietenia cu un sfânt**

Este lăudabilă inițiativa aprofundării vieții, caracteristicilor şi scrierilor unui anumit sfânt. –De exemplu- pot să îmi propun la începutul unui an, ca în cele 12 luni consecutive să cunosc figura unui determinat sfânt, să mă familiarizez cu el/ea, să mă inspir din exemplul vieții sale şi să îl/o las să mă însoțească pe drumul meu.

PLANUL MEU SIRITUAL PE TERMEN LUNG

Se poate chiar propune ca exercițiu practic, întocmind în scris un asemenea plan.

Fraze din Cuvântul lui Dzeu de la care pot să pornesc:

- „Fiți desăvârşiți precum este desăvârşit Tatăl vostru ceresc" (Mt 5,18)
- „Ceea ce Dzeu voieşte de la voi este ca să fiți sfinți" (1Tes 4,3)
- „Ajungem ...la starea omului perfect" asemenea lui Cristos (Ef 4,15)
- „În calitate de slujitor al lui Cristos şi împărțitor al tainelor lui Dzeu" (1Cor 4,1)
- Urmând carisma şi misiunea transmisă de fondator/fondatoare.

Planul se poate aşterne după urmatoarele puncte:

Situație actuală	*obiective, finalități*	*activități (ce anume îmi propun să fac)*	*mijloace*	*evaluare*
- - -	- - -	- - -	- - -	- - -

1. Situație vocațională

față de Dzeu:

- relația cu El nu este atât de vie şi de personală pe cât mi-aş dori

față de ceilalți (semeni, comunitate)

- nu sunt foarte sensibil față de diferitele exigențe ale carității fraterne

față de apostolat:

- nu îmi fac datoria în numele şi în credința în Domnul cel înviat

2. Obiective pe care mi le propun (este bine să îmi impun un termen, de ex. 1 an)

față de Dzeu:

- să caut să trăiesc iubirea Sa gratuită pentru mine
- abandon şi încredere în Providența divină
- trăirea Euharistiei: Dzeu mă iubeşte şi mi se dăruieşte ca hrană

față de ceilalți (semeni, comunitate):

-a deveni sensibil în ceea ce priveşte primirea celorlalți şi tolerarea diferențelor

-a fi un instrument al păcii şi un factor pozitiv

față de apostolat:

-să-mi încep ziua invocând prezența şi puterea Domnului

-„ceea ce ați făcut pentru frații mei, ...mie mi-ați făcut" (Mt 25,40).

3-4. Activități concrete şi mijloace

față de Dzeu:

-Liturghia, rugăciunea, meditarea Cuvântului, direcția spirituală

față de ceilalți (semeni, comunitate)

-a fi mereu atent pentru a-l asculta pe celălalt, să-l primesc, să-l respect, să dialoghez în mod fratern

față de apostolat:

-angajament-responsabilitate

-mărturie senină

-paternitate-maternitate spirituală

5. Evaluare

zilnică: - este bine de evaluat toate aspectele particulare, atât cele pozitive, cât şi cele negative

lunară: - în cursul unei retrageri spirituale, unei adorații, etc

- spovada poate fi un moment extraordinar pentru a verifica şi a reconfirma propriul angajament

- poate să fie verificat în cadrul unui colocviu cu părintele spiritual

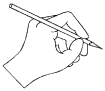

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 13 – *21 mar*

O îndatorire pastorală: pregătirea tinerilor pentru căsătorie

În întâlnirea de astăzi se va încerca să se contureze liniile ideale a unui itinerar de pregătire pentru căsătorie.

Preotul este chemat să oficieze cununiile tinerilor perechi care o solicită. Însă rolul său nu se limitează doar la celebrarea unui simplu rit; acțiunea lui trebuie să înceapă înainte de cununie şi să se extindă mult după încheierea legământului nupțial.

Poate că, mai mult decât niciodată, familia traversează un moment de impas şi de criză şi multe căsătorii care încep cu mare avânt, sfârşesc în despărțiri şi divorțuri jalnice.

Adesea, este mai uşor de intervenit la crearea şi consolidarea fundațiilor unor căsnicii, decât atunci când tot edificiul se clatină. Una dintre modalitățile cu care se poate ajuta la întărirea bazelor este **pregătirea logodnicilor** în vederea celebrării sacramentului pe care îl cer. În multe părți în Biserica Catolică, s-a consolidat obiceiul organizării unui adevărat curs pentru logodnici, care ia în analiză viața de cuplu din diferite perspective: teologic, antropologic, moral, biologic, sexual, psihologic, juridic, etc. Foarte adesea, în cadrul acestor cursuri, sunt implicați –pe lângă familişti care au deja experiență şi pot să dea mărturie despre viața şi trăirea lor-, diferiți experți, cu scopul de a pregăti temeinic cuplurile şi de a le ajuta să păşească în viață cât mai bine

informate. E bine ca la temelia unei căsnicii să nu stea doar nişte sentimente ori –mai rău- câteva infatuări afective…

Cei dintre voi care veţi deveni preoţi vor avea obligaţia morală să sprijine şi să pregătească perechile de logodnici. În cadrul acestei întâlniri, vom prezenta pe scurt (lectură "în diagonală") conţinutul unui astfel de manual pentru logodnici, existent în limba română.

Ar fi recomandabil ca, dacă veţi organiza astfel de cursuri de pregătire, să implicaţi (în măsura în care îi aveţi la dispoziţie) experţi (psihologi, jurişti, tineri care trăiesc deja experienţa căsătoriei). Atenţie însă la alegerea loc: *să fie persoane care împărtăşesc valorile creştine* (şi, preferabil, pe cele catolice).

M. Brunetti, G. Carmia, G.Cionchi, *Un bărbat, o femeie şi dragostea. Curs complet pentru logodnici*, Sapientia, Iaşi 2005

Didactica acestei cărţi
PARTEA I: „Dumnezeul lui Abraham să fie cu voi..."
Teologia căsătoriei
Cap.I: Dragostea despre care vorbim
Cap. II: A fi creştini, astăzi
PARTEA A II-A: „Nu e bine ca omul să fie singur..."
Fiziologia şi psihologia căsătoriei
Cap. III: Trupul nostru

Cap. IV: Un ajutor asemenea lui
PARTEA A III-A: „Creşteţi şi înmulţiţi-vă..."
Sexologia căsătoriei
Cap. V: Sexualitatea în dragoste
Cap. VI: Paternitate responsabilă
PARTEA A IV-A: „Şi Dumnezeu i-a binecuvântat..."
Morala căsătoriei
Cap. VII: Legea dragostei
Cap. VIII: Căsătoria: „taină mare"
Anexa 1: Liturgia căsătoriei
Anexa 2:
1. Test asupra maturităţii umane
2. Test asupra maturităţii religioase
3. Test asupra maturităţii dragostei

Pentru delicata chestiunii a reglării concepţiei, recomandăm volumul: Josef Rötzer, *Reglarea concepţiei pe cale naturală*, Ed. Hora, Sibiu 2003

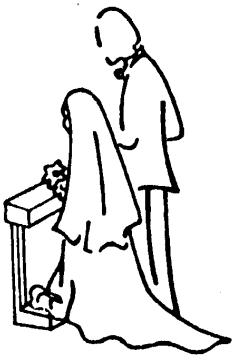

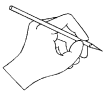

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 14 – *28 mar*

O îndatorire pastorală: gestionarea conflictelor matrimoniale

Invitat: d-na psiholog Mihaela Levai,
specialist în terapia de cuplu

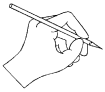

NOTIȚE PERSONALE

Întâlnirea 15 – *4 apr*

O îndatorire pastorală: grija față de cei bătrâni şi bolnavi

Din: Papa Ioan Paul al II-lea, *Scrisoare către bătrâni*, nr. 13

„Comunitatea creștină poate primi foarte mult de la prezența senină a aceluia care este înaintat în vârstă. Mă gândesc mai ales la evanghelizare: eficacitatea sa nu depinde în principal de eficiența operativă. În câte familii nu primesc nepoții de la bunici primele noțiuni simple ale credinței! Dar sunt și multe alte domenii la care se poate extinde aportul benefic al persoanelor în vârstă. Duhul acționează cum și unde vrea, slujindu-se deseori de niște căi umane care în ochii lumii apar de mică importanță. Câte persoane nu găsesc înțelegere și întărire în persoanele în vârstă, singure sau bolnave, dar capabile să reverse curajul prin sfatul lor iubitor, prin rugăciunea tăcută, mărturia suferinței primită cu lăsarea răbdătoare în voia lui Dumnezeu! Tocmai în timp ce le scad energiile și capacitățile operative li se reduc, acești frați și surori ale noastre devin mai prețioși în planul misterios al Providenței.

De aceea, chiar și sub acest aspect, pe lângă o evidentă exigență psihologică a bătrânului însuși, locul cel mai natural pentru a trăi condiția de bătrânețe rămâne cel al ambientului în care el este „acasă”, printre rude, cunoscuți și prieteni, și unde

mai poate aduce încă unele servicii. Pe măsură ce prin prelungirea mediei de viață, pătura persoanelor în vârstă crește, va fi tot mai urgentă promovarea acestei culturi a unei bătrâneți primită și valorificată, și nicidecum marginalizată. Ideală este și va fi rămânerea persoanei în vârstă în sânul familiei, garantându-i-se ajutoarele sociale eficiente în raport cu necesitățile crescânde pe care vârsta sau boala le comportă. Există totuși situații în care împrejurările sfătuiesc sau impun intrarea lor în „case pentru bătrâni", pentru ca bătrânul să se poată bucura de compania altor persoane și să beneficieze de o asistență specializată. De aceea aceste instituții sunt lăudabile, iar experiența ne arată că pot aduce o slujire prețioasă, în măsura în care se inspiră din principii nu numai de eficiență organizatorică, dar și dintr-o grijă iubitoare. În acest sens, totul devine mai ușor, dacă raportul stabilit din partea rudelor cu fiecare bătrân ajuns aici este într-o așa manieră încât să-i ajute să se simtă persoane iubite și, de asemenea, și utile pentru societate. Și oare cum să nu ne îndreptăm aici un gând plin de admirație și recunoștință față de congregațiile religioase și grupurile de voluntariat, care se dedică printr-o grijă specială tocmai asistenței bătrânilor, mai ales a celor mai săraci, părăsiți sau în dificultăți?

Dragi bătrâni, care vă aflați în condiții precare din cauza sănătății sau din alte motive, eu vă sunt alături cu iubirea mea. Atunci când Dumnezeu permite suferința noastră din cauza bolii, solitudinii sau din alte motive legate de vârsta înaintată, ne

dă totdeauna harul și puterea sa pentru ca să ne unim cu iubire la jertfa Fiului și să participăm mai intens la planul său de mântuire. Să fim convinși de aceasta: El este Tată, un Tată plin de iubire și milostivire!

Într-un chip special mă gândesc la voi, văduvi și văduve, rămași singuri să parcurgeți ultima distanță din drumul vieții; la voi, călugări și călugărițe în vârstă, care ați slujit ani îndelungați cu fidelitate cauza împărăției cerurilor; la voi, preaiubiți frați în preoție și episcopat, care datorită faptului că ați ajuns la limita de vârstă ați părăsit responsabilitatea directă a ministerului pastoral. Biserica mai are nevoie de voi. Ea apreciază slujirile pe care încă le puteți presta în multe domenii de apostolat, contează pe aportul vostru de rugăciune îndelungată, așteaptă sfaturile voastre pline de experiență și se îmbogățește din mărturia evanghelică adusă de voi zi după zi".

Din Mesajul Sfântului Părinte Papa Francisc pentru a XXII-a Zi Mondială a Bolnavului 2014

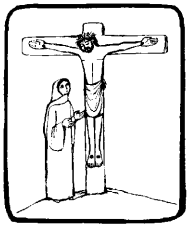

„Mă adresez în mod deosebit persoanelor bolnave și tuturor celor care le acordă asistență și îngrijire. Biserica recunoaște în voi, dragi bolnavi, o prezență specială a lui Cristos suferind. Este așa: alături, ba chiar înlăuntrul suferinței noastre este cea a lui Isus, care poartă împreună cu noi povara ei și îi revelează sensul.

Când Fiul lui Dumnezeu s-a urcat pe cruce, a distrus singurătatea suferinței și i-a luminat întunericul. Suntem puși în acest fel în fața misterului iubirii lui Dumnezeu față de noi, care revarsă în noi speranță și curaj: speranță, pentru că în planul lui Dumnezeu chiar și noaptea durerii se deschide la lumina pascală; și curaj, pentru a înfrunta orice adversitate în compania lui, uniți cu el.

2. Fiul lui Dumnezeu făcut om nu a eliminat din experiența umană boala și suferința, ci asumându-le în sine, le-a transformat și le-a redimensionat. Le-a redimensionat, pentru că nu mai au ultimul cuvânt, care în schimb este viața nouă în plinătate; le-a transformat, pentru că în unire cu Cristos din negative pot deveni pozitive. Isus este calea și cu Duhul său putem să-l urmăm. Așa cum Tatăl l-a dăruit pe Fiul din iubire și Fiul s-a dăruit pe sine însuși din aceeași iubire, și noi putem să-i iubim pe ceilalți așa cum ne-a iubit Dumnezeu pe noi, dându-ne viața pentru frați. Credința în Dumnezeul cel bun devine bunătate, credința în Cristos Răstignit devine forță de a iubi până la sfârșit și chiar pe dușmani. Dovada credinței autentice în Cristos este dăruirea de sine, răspândirea iubirii față de aproapele, în special față de cel care nu o merită, față de cel care suferă, față de cel care este marginalizat.

3. În virtutea Botezului și a Mirului suntem chemați să ne conformăm cu Cristos, Samariteanul Milostiv al tuturor celor suferinzi. „În aceasta am cunoscut iubirea: el și-a dat viața pentru noi. La fel și noi trebuie să ne dăm viețile pentru frați" (1In 3,16). Când ne apropiem cu tandrețe de cei care au nevoie de îngrijiri, purtăm speranța și zâmbetul lui Dumnezeu în contradicțiile lumii.

Când dăruirea generoasă față de ceilalți devine stilul acțiunilor noastre, facem spațiu Inimii lui Cristos și suntem încălziți de ea, oferind astfel contribuția noastră la venirea Împărăției lui Dumnezeu".

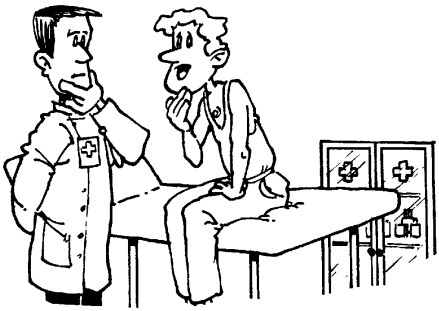

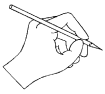

NOTIȚE PERSONALE

9-15 apr Săptămâna Mare
16 apr –Sf.Paşti
17-23 apr vacanța de Paşti

Sărbătoarea Înălțării Domnului la cer, joi 25 mai 2017
Depunerea „Cererii de admitere între candidații la diaconat şi preoție" a seminarişilor din anul II.

29 mai- 11 iun -sesiune
12-18 iun -restanțe
3-9 iul – examene de licență/disertație

ANEXĂ

ITINERARIILE DE FORMARE ALE CELORLALȚI ANI DIN SEMINAR

Itinerar formare pentru anul I:

*Cuvânt cheie: „**Iată-mă: fie mie după cuvântul tău**"* (Lc 1,38)
Ținta: inițiere în viața spirituală, alfabetizarea conceptului de vocație. Inițierea în rugăciune şi în direcția spirituală.
Moment culminant: îmbrăcarea reverendei, 25 martie 2017

Teme, întâlniri:

- **Întâlnirea 1 -** *11 oct* Întâlnire de **prezentare a itinerarului**
- **Întâlnirea 2 -** *18 oct* **Despre vocație**
- **Întâlnirea 3 -** *25 oct* **Vocație şi har.** Maturitatea psihologică şi vocațională
- **Întâlnirea 4 -** *1 nov* **Despre rugăciune.** Forme, viața de rugăciune
- **Întâlnirea 5 -** *8 nov* **Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 1** (împreună cu anul II)
- **Întâlnirea 6 -** *15 nov* **Despre rugăciune.** Rugăciunea continuă, momentele de rugăciune.
- **Întâlnirea 7 -** *22 nov* Câteva **forme concrete ale rugăciunii**: rugăciunea lui Isus, rugăciunea Cuvântului, Slujbele Orelor
- **Întâlnirea 8 -** *29 nov* **Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 2** (împreună cu anul II)
- **Întâlnirea 9 -** *10 ian* **Întâlnire despre binecuvântarea reverendelor**. Sensul existențial al momentului, semnificația teologică a rugăciunii ce va fi rostită de către Episcop. Despre scrierea cererilor, etc.
- **Întâlnirea 10 -** *28 febr* **Direcția spirituală ca ajutor**

- **Întâlnirea 11 -** *7 mar* **Direcția spirituală ca ajutor**
- **Întâlnirea 12 -** *14 mar* **Figura directorului spiritual în seminar**
- **Întâlnirea 13 -** *21 mar* **Direcția spirituală. Tinerii de astăzi**
- **Întâlnirea 14 -** *28 mar* **Figura directorului spiritual în seminar**
- **Întâlnirea 15 -** *4 apr* **Direcția spirituală. Relația de comuniune** dintre directorul spiritual şi cel condus
- **Întâlnirea 16 –** *25 aprilie* **Dinamici psihologice pentru viața de comunitate**

Itinerar formare pentru anul II

Cuvânt cheie: „***Doamne, tu știi toate, tu știi că te iubesc***" (In 21,17)

Ținta: formarea în vederea luării unei decizii în favoarea preoției eparhiale. Aprofundarea definiției, aspectelor şi implicațiilor preoției. Însuşirea categoriei centrale de „Dragoste pastorală".

Moment culminant: cererea de admitere între candidații la diaconat şi preoție, *Sărbătoarea Înălțării Domnului la cer,* joi 25 mai 2017

Teme, întâlniri:

- **Întâlnirea 1 -** *11 oct* Întâlnire de prezentare a itinerarului.
- **Întâlnirea 2 -** *18 oct* **„Cererea de admitere" în documentele magisteriale**
- **Întâlnirea 3 -** *25 oct* Formarea sacerdotală în fața provocărilor
- **Întâlnirea 4 -** *1 nov* Natura şi misiunea preoției ministeriale.
- **Întâlnirea 5 -** *8 nov* Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 1 (împreună cu anul I)
- **Întâlnirea 6 -** *15 nov* Relația fundamentală cu Cristos, cap şi păstor. **Întâlnirea 7 -** *22 nov* Viața spirituală preotului.

- **Întâlnirea 8 -** *29 nov* - Dinamici psihologice de auto-cunoaştere personală 2 (împreună cu anul I)
- **Întâlnirea 9 -** *10 ian* Viața spirituală preotului în exercitarea ministerului.
- **Întâlnirea 10 –** *28 febr* Viața spirituală preotului. Apartenența şi devotamentul față de Biserica locală.
- **Întâlnirea 11 -** *7 mar* Chemarea la preoție, în pastorația Bisericii.
- **Întâlnirea 12 -** *14 mar* Formarea candidaților la preoție.
- **Întâlnirea 13 -** *21 mar* Dimensiunile formării sacerdotale.
- **Întâlnirea 14 -** *28 mar* Locurile formării sacerdotale.
- **Întâlnirea 15 -** *4 apr* Protagoniştii formării sacerdotale.
- **Întâlnirea 16 -** *25 apr* **Dinamici psihologice pentru viața de comunitate** (împreună cu anul I)
- **Întâlnirea 17 -** *2 mai* Formarea permanentă a preoților.
- **Întâlnirea 18 -** *9 mai* Momentele, formele şi mijloacele formării permanente
- **Întâlnirea 19 -** *16 mai* **Întâlnire despre depunerea cererii**. Sensul existențial al momentului, semnificația teologică a rugăciunii ce va fi rostită de către Episcop. Despre scrierea cererilor, etc.

Itinerar formare pentru anul III

Cuvânt cheie: „***Spiritul Domnului Dumnezeu este asupra mea; de aceea Domnul m-a uns și m-a trimis să aduc vestea cea bună săracilor***" (Isaia 61,1)
Ținta: înțelegerea primatului misiunii de a evangheliza, deprinderea intimității cu Cuvântul lui Dzeu
Moment culminant: lectoratul, *sărbătoarea sf. Nicolae*, marți 6 decembrie 2016

- **Întâlnirea 1 -** *11 oct* Întâlnire de **prezentare a itinerarului**
- **Întâlnirea 2 -** *18 oct* **Lectoratul şi ipodiaconatul în istoria Bisericii**
- **Întâlnirea 3 -** *25 oct* **Lectoratul în documentele magisteriale**
- **Întâlnirea 4 -** *1 nov* Bucuria evangheliei care se reînnoieşte şi se comunică
- **Întâlnirea 5 -** *8 nov* Bucuria de a evangheliza.
- **Întâlnirea 6 -** *15 nov* Transformarea misionară a Bisericii.
- **Întâlnirea 7 -** *22 nov* Transformarea misionară a Bisericii.
- **Întâlnirea 8 - 2***9 nov* **Întâlnire despre hirotesirea întru lector.** Sensul existențial al momentului, semnificația teologică a rugăciunii ce va fi rostită de către Episcop. Despre scrierea cererilor, etc.
- **Întâlnirea 9 -** *10 ian* Câteva provocări ale lumii actuale.
- **Întâlnirea 10 –** *28 febr* Câteva provocări ale lumii actuale.
- **Întâlnirea 11 -** *7 mar* Ispitele lucrătorilor pastorali.
- **Întâlnirea 12 -** *14 mar* Ispitele lucrătorilor pastorali.
- **Întâlnirea 13 -** *21 mar* Tot poporul lui Dumnezeu vesteşte evanghelia
- **Întâlnirea 14 -** *28 mar* Omilia.
- **Întâlnirea 15 -** *4 apr* Pregătirea predicii.
- **Întâlnirea 16 –** *25 apr* O evanghelizare pentru aprofundarea kerygmei.
- **Întâlnirea 17 –** *2 mai* Dimensiunea socială a evanghelizării.
- **Întâlnirea 18 –** *9 mai* Incluziunea socială a săracilor.
- **Întâlnirea 19 –** *16 mai* Binele comun şi pacea socială.
- **Întâlnirea 20 -** *23 mai* Dialogul social drept contribuție pentru pace.

CUPRINS

1. Cuvânt înainte, *3*

2. Calendarul itinerarului de formare a anului IV, *5*

3. **Întâlnirea 1 -** *11 oct* Întâlnire de prezentare a itinerarului către ipodiaconat, *8*

4. **Întâlnirea 2 -** *18 oct* Lectoratul şi ipodiaconatul în istoria Bisericii, *18*

5. **Întâlnirea 3 -** *25 oct* Ipodiaconatul în documentele magisteriale, 35

6. **Întâlnirea 4 -** *1 nov* Unitatea iubirii în creaţie şi în istoria mântuirii, *43*

7. **Întâlnirea 5 -** *8 nov* Isus Cristos - iubirea întrupată a lui Dumnezeu şi iubirea aproapelui, *45*

8. **Întâlnirea 6 -** *15 nov* Caritatea Bisericii ca manifestare a iubirii trinitare, *47*

9. **Întâlnirea 7 –** *22 nov* Profilul specific al activității caritative a Bisericii, *49*

10. **Întâlnirea 8 –** *29 nov* Despre hirotesirea întru ipodiaconi. Sensul existențial al momentului, semnificația teologică a

rugăciunii ce va fi rostită de către Episcop. Despre scrierea cererilor, etc., *51*

11. **Întâlnirea 9 -** *10 ian* Preotul şi latura administrativă a slujirii preoţeşti, *66*

12. **Întâlnirea 10 –** *28 febr* Preotul în scaunul de spovadă, *69*

13. **Întâlnirea 11 -** *7 mar* Preotul şi direcțiunea spirituală I, *90*

14. **Întâlnirea 12 –** *14 mar* Preotul şi direcțiunea spirituală II, *102*

15. **Întâlnirea 13 –** *21 mar* O îndatorire pastorală: pregătirea tinerilor pentru căsătorie, *116*

16. **Întâlnirea 14 –** *28 mar* O îndatorire pastorală: gestionarea conflictelor matrimoniale, *120*

17. **Întâlnirea 15 –** *4 apr* O îndatorire pastorală: grija față de cei bătrâni şi bolnavi, 122

18. **Anexă:** Itinerariile de formare ale celorlalți ani, *127*

19. **Cuprins**, *132*